

COLOFON

'Rosmalla' (ISSN 0925-2894)
wordt vier keer per jaar uitgegeven
onder eindverantwoording van
het bestuur van de
Heemkundekring Rosmalen

Postbus 64 – 5240 AB Rosmalen
www.heemkundekringrosmalen.nl

Werkgroep Redactieraad 'Rosmalla':

- Harry Coppens
- Martien Veekens
- Henk de Werd

Hoofdredactie en opmaak:

- Martien Veekens

Productie:

- Grafisch Ontwerp Atelier Meijs
- Drukkerij Van Gerwen

Losse nummers:

- € 4,50 per uitgave

Distributieadres:

- Stationsstraat 8,
5241 EE Rosmalen,
Tel.: 073-5218349

Kopij via e-mail voor 12 april 2005

- martienveekens@hetnet.nl

*Iedere auteur draagt
persoonlijke verantwoordelijkheid
over zijn of haar artikel.*

*Niets uit deze uitgave
mag worden vernenigvuldigd,
tenzij bronvermelding plaatsvindt.*

Op 1 maart 2005 bestond het bestuur
van de Heemkundekring Rosmalen uit:

- Dorry Derhaag-Doomernik
(voorzitter)
- Kees Hellemons
(vice-voorzitter)
- Loek Hoogervorst
(1° secretaris)
- Martien Veekens
(2° secretaris)
- Kees van den Broek
(penningmeester)
- Wilhelmiën Vugs-Beekers
(bestuurslid)
- Felix Duffhues
(bestuurslid)

JAARGANG 15 - NUMMER 1 MAART 2005

INHOUDSOPGAVE

	<u>Pagina</u>
<i>Dorry Derhaag-Doomernik</i>	
SJV- Rosmalense Vereniging van het jaar	2
Nieuws van de Societas Birgitta Europa	4
<i>Henk Beijers</i>	
Gelezen in Brusselse Archieven - 3	6
<i>Noud Verhoof / Martien Veekens</i>	
Felix, Vrijwilliger-Vriend	10
<i>Martien Veekens</i>	
Kwartierstaten van bekende Rosmalenaren – 19	
Felix Duffhues	11
<i>Henk de Werd</i>	
1944: De Bevrijding van Hintham	12
<i>Peter Bekkers</i>	
Beckers/Bekkers een Valkeniersgeslacht	17
<i>Henk de Werd</i>	
Hinham 123 - 125 - 127	22
<i>N.N.</i>	
Bernadette-kerk in De Maliskamp	29
<i>Harry Coppens</i>	
Huiszegen en Intronisatie	30
<i>Ad Tibosch</i>	
De Noordpool	32
<i>Harry Coppens</i>	
Te veul geitevlis gegete ...	34
<i>Martien Veekens</i>	
Relikwie Birgitta	35
<i>Henk Langens (aanreiking)</i>	
De H. Lambertus	36
<i>Martien Veekens</i>	
Verslag van den Toestand der Gemeente in 1905	37
<i>Harry Coppens</i>	
Voor U gehoord - 36	38
<i>Van het bestuur</i>	
Heemkundekring Rosmalen dankt zijn sponsors	40

HERKOMST ILLUSTRATIES

Heemkundekring: pagina 3
Gerr Vugs: pagina 2
Dorry Derhaag: pagina 5
Martien Veekens: pagina 10, 29, 33, 35, 36
Henk de Werd: pagina 12, 13, 15, 22-28
Peter Bekkers: pagina 17-21
Harry Coppens: pagina 30, 31

ROSMALENSE VERENIGING VAN HET JAAR 2004

Het verenigingsjaar 2005 zijn we goed begonnen met een druk bezochte nieuwjaarsreceptie op zondag 2 januari 2005 in café *D'n Beer* in Rosmalen.

Tijdens deze bijeenkomst heb ik, als voorzitter en namens het voltallige bestuur, de SJV Rosmalen benoemd als de '*Vereniging van het jaar 2004*'.

Onze Rosmalense tonproater Hans Eijkemans heeft als Hannus uit de *Annenborch*, samen met zijn vrouw Trui, de uitverkozen vereniging SJV Rosmalen toegesproken en de oorkonde uitgereikt. Natuurlijk allemaal in onvervalst Rosmalens dialect. Hij roemde o.a. de voortvarendheid van de SJV. Tijdens de vakantieweek bouwt de SJV met de kinderen een heel dorp, terwijl de bouw van de *Groote Wielen* jaren gaat duren.

Na de uitreiking van de oorkonde en felicitaties, bloemen voor de voorzitter van de SJV (zelf al 29 jaar lid) heeft iedereen het bestuur en de aanwezige vrijwilligers van harte gefeliciteerd.

Een gezellige en geslaagde middag aan het begin van een nieuw 'heemkundejaar'

Dorry Derhaag-Doomernik

OORKONDE

de Heemkundekring Rosmalen

benoemt

de "Stichting Jeugd- en
Vormingsactiviteiten

Rosmalen

tot:

Rosmollese Vereniging van
't jaar 2004

Namens het bestuur van de
Heemkundekring Rosmalen.

Dorry Verhaag
Dorry Verhaag-
Doomernik
voorzitter.

Laek
Laek
Hoogervorst
secretaris.

NIEUWS VAN DE SOCIETAS BIRGITTA EUROPA

**ENKELE PUNTEN UIT DE
BESTUURSVERGADERING VAN DE SOCIETAS
BIRGITTA EUROPA GEHOUDEN OP
ZATERDAG 8 JANUARI 2005 IN HET
BIRGITTI NESSENKLOOSTER TE BREMEN
(DUITSLAND)**

Het stemrecht van de leden

Alleen de leden van het bestuur hebben stemrecht. Deze bestuursleden vertegenwoordigen hun achterban/organisatie. Zij worden door hun organisatie aangewezen als hun vertegenwoordiger in het bestuur van de Societas Birgitta Europa. Per organisatie/vereniging mag één stem worden uitgebracht.

Particuliere leden hebben geen stemrecht, omdat zij geen achterban hebben.

Op dit moment staan 21 organisaties (kerken, gemeenten, musea, Birgittaverenigingen en cultuurhistorische verenigingen) als lid van de S.B.E. genoteerd, waaronder de Heemkundekring Rosmalen. Zij vertegenwoordigen samen een grote achterban in Europa.

Vaststelling van de gewijzigde statuten vindt plaats tijdens de jaarlijks ledenbijeenkomst die dit jaar van 25 juni t/m 28 juni in Bremen zal worden gehouden

Pelgrimage in Europa

In Vadstena is de belangstelling voor pelgrimage explosief gegroeid. Het aantal pelgrims is meer dan verdubbeld. Er wordt in de Birgittakerk in Vadstena driemaal per dag gebeden, waarbij steeds ruim 50 personen aanwezig zijn. De Zweedse Mevrouw Birgit Grefbäck kan hierover veel meer vertellen omdat zij er nadrukkelijk bij betrokken is.

De vergadering zou het bijzonder op prijs stellen als zij in juni 2005 naar Bremen komt om meer over haar ervaringen met pelgrimage te vertellen.

Intussen zijn er initiatieven voor pelgrimage-tochten genomen door Naäntali in Finland en 's-Hertogenbosch/Rosmalen in Nederland. Ons bestuurslid Martien Veekens heeft een aanzet gemaakt voor een pelgrimsroute vanaf de basiliek St.Jan in 's-Hertogenbosch, via Mariënwater/Coudewater in Rosmalen en de Birgittijnse Abdij Maria Refuge te Uden naar de bedevaartskerk (eens toebehorend hebbende aan het birgittinessenklooster) te Marienbaum. In de komende tijd gaat hij daarover verder in overleg met de heren Michael Lehmann en Dietmar Kisters van de Heimatverein Marienbaum.

Indien de SBE in staat zouden zijn om een Europese pelgrimsroute te ontwikkelen, is het mogelijk dat daarvoor Europese subsidiegelden beschikbaar worden gesteld.

Halfjaarlijkse bestuursvergadering en ledenbijeenkomst in 2006

Er zijn wijzigingen zijn in het programma voor 2006. De secretaris van de S.B.E. licht toe dat de Heemkundekring Rosmalen niet in staat zal zijn om de ledenvergadering in 2006 te laten plaatsvinden in Rosmalen (Gemeente 's-Hertogenbosch. De belangrijkste reden daarvoor is dat de woonplaats Rosmalen sinds 1996 is samengevoegd met de stad 's-Hertogenbosch. De Heemkundekring Rosmalen is als SBE-lid afhankelijk van de goedkeuring en medewerking van het bestuur van de nieuwe gemeente 's-Hertogenbosch. Tot op dit moment is er nog te weinig bekendheid en daardoor te weinig

draagvlak in Rosmalen en 's-Hertogenbosch zijn om toe te kunnen zeggen dat de ledenbijeenkomst SBE, inclusief ontvangst in 's-Hertogenbosch, kan doorgaan. Het is van groot belang dat, buiten het gemeentebestuur van 's-Hertogenbosch, ook de grote cultuur-historische verenigingen, archieven en musea in de stad kennis kunnen maken met de Societas Birgitta Europa.

De burgemeester en wethouder van o.a. Cultuur zijn door de secretaris uitgebreid op de hoogte gebracht van het bestaan van de Societas Birgitta Europa. Met name de wethouder van Cultuur, de heer R. van de Mortel, wil graag kennismaken met de SBE-bestuursleden en is gaarne bereid het bestuur

van de SBE in januari 2006 te ontvangen op het stadhuis van 's-Hertogenbosch. Er zal dan tevens een lunch worden aangeboden vanuit het gemeentebestuur.

Na de kennismaking op het stadhuis, kan men ook informatie uitwisselen met de vertegenwoordigers van de cultuurhistorische verenigingen en eventueel andere partijen in de gemeente 's-Hertogenbosch. De SBE-bestuursvergadering kan worden gehouden in de

verenigingsruimte van de Heemkundekring Rosmalen op het landgoed Coudewater (Mariënwater). De secretaris zal zorgen voor logies en verblijf. De datum voor deze halfjaarlijkse bijeenkomst in 's-Hertogenbosch / Rosmalen wordt vastgesteld op vrijdag 13 januari tot en met zondag 15 januari 2006.

Concept-programma

Vrijdag 13 januari 2006 n.m.: ontvangst op het stadhuis in 's-Hertogenbosch met lunch.

Zaterdag 14 januari 2006: bestuursvergadering in verenigingslokaal Heemkundekring Rosmalen en eventueel bezoek aan de Abdij Maria Refugie en het naastgelegen museum voor Religieuze Kunst in Uden.

Zondag 15 januari 2006: vertrek huiswaarts.

*Dorry Derhaag Doomernik
Secretaris Societas Birgitta Europa*

Op de foto hiernaast van links naar rechts de SBE-bestuursleden:

mevrouw Dorry Derhaag-Doomernik; secretaris (Rosmalen / 's-Hertogenbosch, Nederland); de heer Jens Söndergaard; vice-voorzitter (Mariager, Denemarken); de heer Gunnar Jivegård; bestuurslid (Vadstena, Zweden); de heer Michael Lehmann; penningmeester (Mariënbaum / Xanten, Duitsland); mevrouw Dr. Sandra Frauenknecht; voorzitter (Berg,

Duitsland); de heer Ensio Ruskovuo bestuurslid (Naantali, Finland); de heer Wolf Bachbauer; bestuurslid (Altomünster, Duitsland).

Website SBE in ontwikkeling:

www.societas-birgitta-europa.com

Het is de bedoeling dat straks iedere maand aandacht wordt besteed aan een religieus, maatschappelijk, cultureel of politiek thema.

GELEZEN IN BRUSSELSE ARCHIEVEN - 3

De Meierijse schoutsrekeningen zijn de rekeningen van resp de hoogschouten, laagschouten en kwartierschouten van stad en Meierij van 's-Hertogenbosch. Ze beslaan een respectabele periode nl. van 1368 tot en met 1637. Destijds zijn ze te Brussel verfilmd en deze microfiches bevinden zich op het Rijksarchief in Noord-Brabant 'De Citadel' (sinds 1 januari 2005 Brabants Historisch Informatie Centrum) onder toegangsnummer 1107. Het gaat om losse rekeningen van de onderscheiden functionarissen, maar er zit ook een serie zgn. combirekeningen bij, van hoog-, laag- en de kwartierschouten samen. Het zijn er in totaal 125, waarvan er inmiddels 80 zowat integraal zijn uitgewerkt en bovendien zijn ze voorzien van alfabetische lijsten op zowel familie- als plaatsnamen incl. toponymische aanduidingen. De voltooiing van dit meerjarenproject zal nog een of twee jaren op zich laten wachten, maar dan is een bijzonder interessante historische bron volledig ontsloten en kunnen andere onderzoekers er hun voordeel mee doen! Wie niet zo lang wil wachten kan op dit moment ook de website van ondergetekende raadplegen, die als 'link' is gekoppeld aan www.bhic.nl, en op de sitemap de rubriek 'schoutsrekeningen' aanklikken.

De onderstaande Rosmalense akten geven enig idee van wat men er voor materiaal in aan kan treffen. Het boeiende van deze archiefbron zijn vooral de vele kleine onverwachte historische details die met enige regelmaat opduiken, naast alle begane diefstallen en moordpartijen en niet te vergeten de berechtningen en executies door middel van het zwaard, de strop, de brandstapel, het brandmerken, de kokende ketel, het rad en andere lijfstraffen. Ze geven een indruk van het tijdsbeeld van de 14de, 15de en begin 16de eeuw, zeker waar het

gaat om de bevolkingsgroep die men nu zou aanduiden met 'de lagere sociale klasse'.

Bescherming grenzen Kwartier Maasland

Op bevel van de Vrouwe van Brabant en op basis van een ordonnantie van de stad 's-Hertogenbosch, heeft de Bossche hoogschout de nodige kosten gemaakt om de grenzen van Brabant in het kwartier Maasland extra te laten beschermen tegen vijandelijke aanvallen. Het betreft een kostenpost in zgn. oude schilden, een Franse munt ingevoerd in 1337, ook wel zetelaar in klinkaart genoemd. Het is het oudste goudstuk dat in de Zuidelijke Nederlanden circuleerde. Per plaats staan in deze schoutsrekening de bedragen aangegeven nl. Oss 24, Berghem 10, Heesch 12, Nistelrode 10, Geffen 14, Rosmalen 14, Berlicum 10, Dinther 6, Lithoijen 14, Kessel 11 en Maren 10. Totaal 134 oude schilden.

Bron: inv.nr. 2781 fiche 1 regel 1 blad 12 datering tussen juni 1385 en januari 1386.

Een serie boeten te Rosmalen

Een serie boeten te Rosmalen uitgedeeld aan diverse personen zoals Art Sceymaeker 2 gl. omdat hij te vroeg moer had weggestoken in een ven, Wouter Art Gerytsoen en Hals Liekensoen resp. 3 en 2 gl. omdat ze de gezworenen onrechtmatig hadden bejegend, Henneken van Orten 2 gl. omdat hij over de landweer had gereden met zijn kar, Peter Ottensoen die nog 10 gl. schuldig was aan de schepenen, Dirc Broyssoen 2 gl. die geld had gebeurd wat hem helemaal niet toekwam, waarover men hem had aangeklaagd en tenslotte Huben Ansemsoen van Hintham die onrechtmatig in het bezit van een schaaap was

gekomen en bovendien iemand dood had geslagen, wat hem 15 gl. kostte.

*Bron: inv.nr. 2789 fiche 1 regel 1 blad 5
datering tussen 24 juni 1390 en 24 februari 1391.*

Onder Moedel van der Donck

Berntken Ottensoen wordt onder het bewind van de schout van Maasland, Moedel van der Donck, veroordeeld vanwege het in gebreke blijven van het betalen van landhuur wat hem een vonnis oplevert van 1 gl. en Arnt van Orthen werd beboet voor 1 gl. omdat hij zich niet hield aan de afspraken die hem in een vonnis waren opgelegd.

*Bron: inv.nr. 2790 fiche 1 regel 4 blad 4
datering tussen 24 februari 1390 en Sint Jan 1391.*

Claes Maessoen heeft in plaats van met zijn rivaal Ghybken Hals vrede te sluiten hem geslagen, wat leidde tot een veroordeling van een boete van 12 gl. Hein van Orthen heeft, tegen een boete van 5 gl., bij de schutter van Rosmalen de ganzen weer weggehaald die in de schutskooi waren opgesloten en tenslotte heeft een zekere Art Lambrechtssoen zijn eigen vrouw in het water gegooid, wat hem een boete opleverde van 5 gl. Op dat moment was Moedel van der Donck nog steeds schout van Maasland.

*Bron: inv.nr. 2800 fiche 1 regel 5 blad 3
datering tussen 14 mei 1396 en 8 oktober 1396.*

Peter Ottensoen had kennelijk geweigerd aan de geburen van Rosmalen het geld te betalen wat hem was opgelegd tijdens zijn gijzeling, waarop zijn goederen verpand werden en hij tegen een boete aanliep van 1 gl., eveneens onder het regime van Moedel van der Donck als schout van Maasland.

*Bron: inv.nr. 2806 fiche 1 regel 1 blad 11
datering tussen 27 oktober 1398 en 8 juli 1399.*

Betalen met Arnoldusguldens

De schout had Heynken Arntssoen uit de polder 'int Eyghen' erop aangesproken dat hij ongeveer twee jaren geleden een stuk spek had gestolen, verstopd onder een borstriem van een zadel, waarvoor hij was veroordeeld tot drie nieuwe Arnhemse of Arnoldusguldens, genoemd naar hertog Arnold van Gelre. Inmiddels bleek de dader al te zijn gestorven. Willem Reeuwen was toen schout van Maasland.

*Bron: inv.nr. 12992 fiche
datering tussen Kerstmis 1429 en Sint Jan 1430.*

In Rosmalen hebben de zoon van Gheen Wouters, Huben Heyn Smeetssoen en Thonis Janssoen een zekere Reinken Cupers doodgeslagen en de daders zijn nog voortvluchtig. Inmiddels heeft de schout hun goederen verkocht en omdat het arme lieden waren, zijn ze veroordeeld voor een bedrag van 45 nieuwe Arnoldusguldens. Henric van Lieshout was toen schout van Maasland.

*Bron: inv.nr. 12992 fiche 3 regel 4 blad 8 en 12
datering tussen Kerstmis 1433 en Sint Jan 1434.*

Jan Rusen, Willeken Heels, Willem Snabbe en Willem Rusen hebben nogal strijd lustige woordenwisseling gevoerd met de kinderen van Wouter Twellinc. Dat is op ruzie uitgelopen en de genoemde kinderen zouden daarbij gewond zijn geraakt. De schout vreest echter dat hij de juiste toedracht van de zaak nooit volledig zal weten en wil geen risico lopen als het tot een rechtzitting komt. Door toedoen van 'goeden mannen' wordt de daders een boete opgelegd van 20 nieuwe Arnoldusguldens. Dit voorval vond plaats tijdens het schoutambt van Henric van Lieshout.

*Bron: inv.nr 12992 fiche 4 regel 3 blad 44
datering tussen Kerstmis 1434 – Sint Jan 1435.*

Doodslag in Rosmalen

Pouwels de Molner slaat te Rosmalen Jan Ghenen dood.

Bron: inv.nr. 12993 fiche 4 regel 1 blad 9 datering tussen Kerstmis 1452 en Sint Jan 1453.

Henneken en Marten Jan Wauter Goessens hebben te Rosmalen ter dood gebracht een zekere Geenken van der Hellen. Blijkbaar hebben ze gehandeld uit zelfverdediging, want de notitie spreekt er over 'dat sy hoer lyf mosten verweren'. Het waren beiden arme knechten, die met landarbeid hun kost moesten zien te verdienen. Ze hebben xvii peters compositiegeld moeten betalen. De term 'compositie' kan men het beste vertalen met 'verzoening'. In dit verband gaat het dus om zoengeld.

Bron: inv.nr. 12994 fiche 3 regel 1 blad 12 datering tussen Kerstmis 1460 en Sint Jan 1470.

Opmerkelijke zaken

Over het voorval in herberg 'De Muts', werd al in Rosmalla (jrg.14 nr.2 2004) gepubliceerd.

Bron: inv.nr. 12994 fiche 6 regel 3 blad 3 datering tussen Kerstmis 1474 en Sint Jan 1475.

Jacop die Roode, Arnt Dircs van den Dijke en Lambrecht Peters van den Dijke zijn te Rosmalen op een bruiloft genodigd. Bij hen is zich een zekere Everart van Nijssen aangeschoven. Langzaam maar zeker begint de drank zijn werk te doen en laten de drie kameraden zich redelijk ongemanierd uit richting Everart. Het wordt uiteindelijk slaande ruzie en Everart wordt hard geraakt, loopt daarbij lelijke verwondingen op en wel dusdanig dat zorgzaamheid geboden was. Door veronachtzaming is hij er uiteindelijk toch aan gestorven. De drie kameraden verzoenen zich

met de nabestaanden en betalen 20 gulden compositiegeld.

Bron: inv.nr. 12994 fiche 6 regel 4 blad 10 datering tussen Sint Jan 1475 en Kerstmis 1475.

Peter de Peltener, wonende te Rosmalen, wordt veroordeeld omdat hij zich misgrepen had aan het weghalen van hout voor het vlechten van omheiningen en te velde staande haver, waardoor andere lieden de nodige schade geleden hebben. De strafmaat bedraagt 4 Rijnse guldens compositiegeld. Rijnse gulden is de benaming voor de in de 14de tot 16de eeuw geslagen gulden van de keurvorsten van de Rijn met een gewicht van 3 ½ gram. In de 16de eeuw is het de rekenmunt voor 28 stuivers.
Bron: inv.nr. 12995 fiche 2 regel 5 blad 6 datering tussen Sint Jan 1490 en Kerstmis 1490.

Heynken Peters uit Orthen had een belofte gedaan dat hij te Rosmalen voor het gerecht zou komen, maar verbrak deze belofte. Hij wordt beboet voor 9 gulden.

Bron: inv.nr. 12995 fiche 4 regel 5 blad 1 datering tussen Kerstmis 1494 en 20 maart 1495

Een zekere Jan die Brouwer uit Rosmalen is vroeger bij de Birgitiessen als knecht en brouwer werkzaam geweest in het klooster 'Cauwenwatere'. Hij weet er dus waarschijnlijk goed de weg. Op een nacht zwerft hij in die omgeving rond en dringt op een of andere manier het kloostergebouw binnen. Hij ziet kans een 'stoepken biers' weg te halen en 'drye spint mouts'. De term stoepke zal vermodelijk wel zijn afgeleid van de vochtmaat 'stooop' = kruik of beker. De term 'spint' is een reguliere aanduiding van een korenmaat, grosso modo het vierde deel van een schepel, in 's-Hertogenbosch meestal gelijk aan ¼ mud. Hij beweert zelf dat hij de diefstal puur uit een vorm van kloekmoedigheid of onverschrokkenheid heeft gepleegd.

Of heeft revanche heeft willen nemen, omdat hij bv. ontslagen was, is niet bekend. We zullen het nooit weten. De strafmaat wordt gesteld op 10 Rijnse guldens.

Bron: inv.nr. 12995 fiche 4 regel 5 blad 11 datering tussen Kerstmis 1494 en 20 maart 1495.

Aert Noot is timmerman van beroep en woont in Rosmalen. Onder de plaatselijke bevolking gaat het gerucht, dat hij bij Peter de Peltenaar diverse vissen o.a. snoeken uit diens viswater gestolen zou hebben. Aert wordt omschreven als een arme, schamele handwerker, die bij zijn naaste burens bekend staat als iemand van goede naam en faam. De schout verklaart, dat hij niet helemaal zeker is van het misdrijf en of de feiten wel op waarheid berusten.

Uiteindelijk krijgt de visdief een boete van 4 Rijnse guldens. In een latere akte zien we Aert nog 'n keer terug, als hij in de vierschaar, gespannen door de Bossche schepenen, publiekelijk bekent diverse diefstallen op zijn naam te hebben staan!

Bron: inv.nr. 12996 fiche 1 regel 4 blad 4 datering tussen 17 maart 1495 en Sint Jan 1497 en fiche 2 regel 3 blad 10 datering tussen Sint Jan 1497 en Kerstmis 1497.

Willem van Vechel is een Rosmalenaar die nogal wat op zijn kerfstok heeft. Allereerst wordt hij er van beschuldigd zich niet aan de reguliere muntwaarde gehouden te hebben, wat hij ook onomwonden toegaf tegenover de Rosmalense schepenen. Bovendien werd hij beticht van de nodige diefstallen, waaronder (schaar)hout dat toebehoorde aan de H.Geesttafel van 's-Hertogenbosch. Ook zou hij in het land van Cuyk een paard gestolen hebben, wat hij overigens weigerde te bekennen. Hij wordt veroordeeld tot een compositie van 10 Rijnse guldens.

Bron: inv.nr. 12996 fiche 4 regel 1 blad 3 datering tussen Kerstmis 1500 en Kerstmis 1501.

Bartholomeus Ghysbrecht Dorren woont in 's-Hertogenbosch. Hij is met verschillende kameraden naar Rosmalen getrokken. Ze zijn daar neergestreken in het huis van biertapper Jan van Vechel. Wat er precies voorgevallen meldt men niet, maar de herbergier wordt op een bepaald moment enigszins hardhandig het huis uit gejaagd. Ze plegen overigens meer gewelddadigheden, omdat van Vechel, echt tegen wil en dank, nog bier voor hen tapte. Dat riep kennelijk de nodige irritaties op. De schout merkt overigens op dat hij zijn twijfels heeft over de juistheid van het feitenmateriaal en heeft zo zijn bedenkingen over het waarheidsgehalte van alle geruchten. De boete komt uiteindelijk te staan op 3 Rijnse guldens en 5 stuivers.

Bron: inv.nr. 12996 fiche 4 regel 3 blad 1 datering tussen Kerstmis 1500 en Kerstmis 1501.

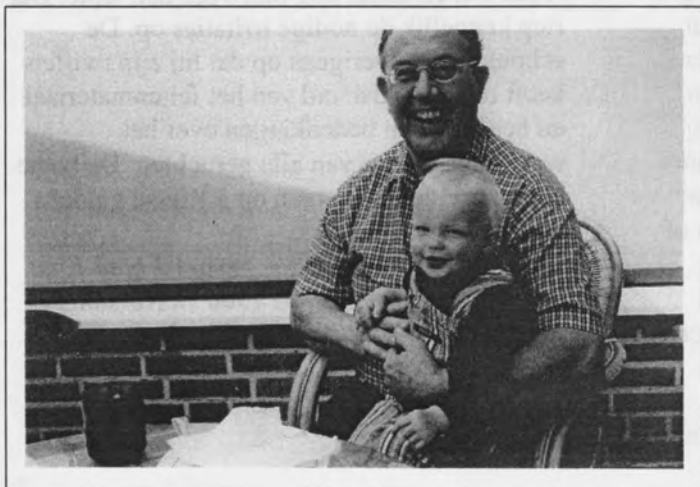
Literatuur

- *Verdam, J. Middelnederlandsch Handwoordenboek ['s-Gravenhage 1932]*
- *Ennik, J.E. & Brood, P. Practisyns woordenboekje of verzameling van meest alle de woorden in de rechtskunde gebruikelijk [Groningen – CBG Den Haag 1996]*
- *Verhoeff, J.M. De oude Nederlandse maten en gewichten [Amsterdam 1983]*
- *Gelder van, Dr. H.Enno De Nederlandse munten [Utrecht/Antwerpen Aula 213 7^e druk 1980]*

Henk Beijers
Vught

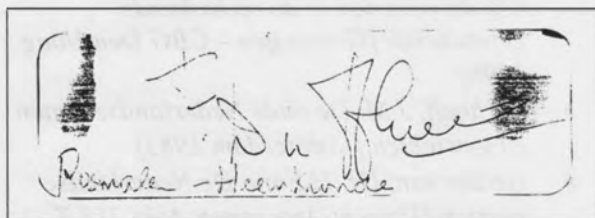
FELIX, VRIJWILLIGER-VRIEND

Op 27 april 2004 stelde Felix zich na veelvuldig aandringen beschikbaar als bestuurslid van de Heemkundekring Rosmalen. Zijn manier van denken mag ons tot voorbeeld zijn.

Felix en zijn kleinzoon Stephan Duffhues

Sinds het overlijden van zijn echtgenote Lies v.d. Plas werd Felix (lid van onze WOGH) een nog trouwer vrijwilliger in het toenmalig Rijksarchief in Noord-Brabant (nu Brabants Historisch Informatie Centrum). Tijdens het toegankelijk maken van Rosmalense en andere bronnen kreeg hij de waardering van velen.

Toen hij noodgedwongen in het AMC te Amsterdam moest vertoeven ontving hij van Noud Verhoof (Bosschenaar en vrijwilliger van het RANB) een fraai opbeurend gedicht, dat wij hier voor een deel mogen weergeven.

Den Bosch, 1 februari 2005

Felix,

*Als vrijwilliger leerde ik je kennen
'n praotje met de nieuwe, en wat jenne
deur te praoten zoals 't heet
kom de 't goeie en kwaoje
van unne mens aon de weet*

*op donderdagmiddag twee kaomers
met getrouwe
in de eertse Uwes en
vijf Rosmaolse trouwe
daornaost drie mannen en drie vrouwen
die ok wel van unne wiets,
en un geintje houwe*

*'t zijn Brabanders uit de streek,
met ene Bosschenaar dat al gauw bleek,
we werken altijd met open deuren
vuer 'nne betere band en ...
ge kent mekaor goed heuren!*

*'t nieuwe jaor op 't archief
'n nieuwe naam B.H.I.C.
en unne lange brief
dn nieuwe naam nie afgekort
Bossche-Hogere-Inloop-Club
schreef jij met grote letters op jullie bord*

*ok vroeg ik aon 't Bossche vrouwke
in de St. Jan
veur jouw un extra douwke als 't kan
met dit ontspannend briefke laot ik oe weten
Vrijwilliger-Vriend, ik zal oe nie vergeten*

*Dun Bosschenaar
Noud*

Martien Veekens

KWARTIERSTATEN VAN BEKENDE ROSMALENAREN - 19 -

<p>16. Robertus A. Duffhues</p> <p>* Megen, 04-09-1817 + Megen, 24-01-1861 zoon van Joannes B. Duffhues / Dorothea Thijssen</p> <p>x Megen, 20-08-1838</p>	<p>18. Petrus Coppens</p> <p>* Stiphout, 27-02-1802 + Veghel, 15-08-1869 zoon van Adriaan Coppens / Anna Maria van Doren</p> <p>x Veghel, 25-06-1831</p>	<p>20. Philippus J. Laheij</p> <p>* Driel, 01-10-1799 + Driel, 13-12-1867 zoon van Jan Laheij / Maria van Alphen</p> <p>x Driel, 26-11-1830</p>	<p>22. Adrianus van Lier</p> <p>* Driel, 09-07-1791 + Driel, 07-02-1869 zoon van Nikolaas van Lier / Joanna Slegers</p> <p>x Driel, 14-05-1821</p>	<p>24. Antonius de Werd</p> <p>* Maren, 09-06-1799 + Maren, 24-06-1868 zoon van Joannis de Werd / Gertruij van Os</p> <p>x Alem c.a., 30-08-1827</p>	<p>26. Hendrikus Snelders</p> <p>* Maren, 13-07-1810 + Maren, 15-08-1890 zoon van Johannes Snelders / Catharina van Boekel</p> <p>x Alem c.a., 23-07-1834</p>	<p>28. Otto Otten</p> <p>* Hemen, 31-05-1803 + Afferden, 12-10-1883 zoon van Reinerus Otten / Cornelia Sengers</p> <p>x Druten, 31-01-1828</p>	<p>30. Willibrordus v Mulukom</p> <p>* Afferden, 09-04-1789 + Afferden, 21-01-1864 zoon van Joannes van Mulukom / Beatrix Petr. de Kat</p> <p>x Afferden, 12-01-1814</p>
<p>17. Maria Elis. Sengers</p> <p>* Megen, 12-03-1818 + Megen, 286-12-1865 dochter van Alexander Sengers / Joanna Petr. Kocken</p>	<p>19. Elisabetha van Erp</p> <p>* Veghel, 26-12-1802 + Veghel, 30-04-1875, dochter van Joannes J. van Erp / Elizabetha J. v.d. Tillard</p>	<p>21. Dorothea Pardoel</p> <p>* Driel, 22-08-1801 + Driel, 16-02-1865 dochter van Hendrikus Pardoel / Maria van Aelst</p>	<p>23. Christina Reuvers</p> <p>* Driel, 01-02-1801 + Driel, 30-10-1882 dochter van Antonie Reuvers / Elizabeth Leheij</p>	<p>25. Johanna M. Schoonenberg</p> <p>* Oijen, 04-07-1797 + Maren, 24-06-1868 dochter van Nicolaas Schoonenberg / Maria Baijens</p>	<p>27. Gerardina Marissen</p> <p>* Breda, 08-06-1799 + Maren, 19-09-1871 dochter van Gerardus Marissen / Catharina Beterams</p>	<p>29. Catharina Hoogstraten</p> <p>* Afferden, 11-11-1805 + Afferden, 19-04-1890 dochter van Nicolaas van Hoogstraten / Gertrudis Burgers</p>	<p>31. Maria Gr. van Welie</p> <p>* Winsen, 20-08-1790 + Afferden, 06-10-1870 dochter van Jan Gerrits van Welie / Maria v.d. Breeden</p>
<p>8. Joannes B.A. Duffhues</p> <p>* Megen, 02-02-1840 + Heeswijk, 22-08-1908</p> <p>x Veghel</p>	<p>9. Elisabeth Coppens</p> <p>* Veghel, 04-09-1837 + Dinther, 27-01-1903</p> <p>28-04-1866</p>	<p>10. Jan Laheij</p> <p>* Driel, 18-07-1835 + , na 25-11-1885</p> <p>x Driel</p>	<p>11. Cornelia van Lier</p> <p>* Driel, 09-03-1834 + Driel, 25-11-1885</p> <p>26-05-1862</p>	<p>12. Gerardus de Werd</p> <p>* Maren, 02-02-1828 + Maren, 19-10-1877</p> <p>x Alem c.a.</p>	<p>13. Catharina Snelders</p> <p>* Maren, 28-05-1837 + Maren, 09-02-1902</p> <p>09-11-1865</p>	<p>14. Cornelis Otten</p> <p>* Afferden, 03-03-1838 + Maren, 29-04-1925</p> <p>x Druten</p>	<p>15. Frederica v Mulekom</p> <p>* Afferden, 10-04-1816 + Maren, 20-02-1910</p> <p>07-05-1869</p>
<p>4. Petrus Steph. Duffhues</p> <p>* Veghel, 26 december 1867 + Rosmalen, 13 juli 1955</p> <p>x Rosmalen</p>		<p>5. Theodora Maria Laheij</p> <p>* Driel, 16 maart 1865 + Rosmalen, 18 augustus 1935</p> <p>6 september 1902</p>		<p>6. Petrus Joh. de Werd</p> <p>* Maren, 18 oktober 1869 + Maren, 13 augustus 1948</p> <p>x Alem c.a.</p>		<p>7. Maria Gerarda Otten</p> <p>* Schaijk, + Maren, 17 november 1942</p> <p>18 november 1892</p>	
<p>2. Johannes Maria Duffhues</p> <p>* Rosmalen, 14 januari 1906 + Rosmalen, 15 november 1963</p> <p>x Maren</p>				<p>3. Catharina Maria Lamberta de Werd</p> <p>* Maren, 17 september 1905 + 's-Hertogenbosch, 20 januari 1980</p> <p>28 september 1932</p>			
<p>FELIX JAN ANTON DUFFHUES * Rosmalen, F 65, 26 juni 1939, 14.00 uur</p>							

Martien Veekens / WOGH / februari 2004

1944: DE BEVRIJDING VAN HINTHAM

Een rechtstreeks verslag van Huuk Huizinga en Toos Huizinga - Kruitwagen.

Over de bevrijding van Hintham is een indrukwekkend dagboekje bijgehouden door Huuk Huizinga en zijn echtgenote Toos Kruitwagen. Huuk Huizinga was een zoon van Hoite Huizinga uit Friesland, kapitein uit het Indische leger, die in 1934 in Hintham een nieuw huis liet bouwen langs de toenmalige Graafschebaan, thans de weg "Hintham". Hoite Huizinga stierf in 1940. Zijn echtgenote in 1943. Ze werden op het kerkhof te Hintham begraven. Hun graven zijn helaas verwijderd.

Huuk Huizinga en zijn Toos bewoonden het huis bij de bevrijding van Hintham. Dat huis, adres: Hintham 127 (zie foto hiernaast), is inmiddels helaas gesloopt i.v.m. de verbreding van de A2. Op 1 oktober 2004 verlieten wij het huis, dat we in 1976 kochten en waar we met veel plezier 28 jaar lang gewoond hebben. Een aantal jaren geleden nog kwam "een Huizinga" uit Friesland, bezig met het samenstellen van een familieboek en stamboom, informeren en kijken naar ons "Huizinga-huis".

In het verhaal van Huuk en Toos herkennen we veel, zeker waar het gaat over keuken, kelder, bijkeuken (nu serre), salon, hal, gang, het glas in lood en de erker. Aan de buitenmuren was de herstelde oorlogsschade nog te zien. Bij een vernieuwing van een raamkozijn in 1982 vonden we zelfs nog granaatscherfjes.

De Rechtse Dijk werd i.v.m. de aanleg van de wijk Hintham-Zuid en A2 afgegraven. Komende uit Hintham kon je tegenover Toontje Kuipers (Nu "In de Oude Herberghe") deze Rechtse Dijk op. Tegenover de Rechtse Dijk had je de andere dijk, de Tweeberg, die richting Rosmalen liep.

De familie Kruitwagen woonde schuin tegenover de Huizinga's, in het huidige pand Hintham 150.

Henk de Werd

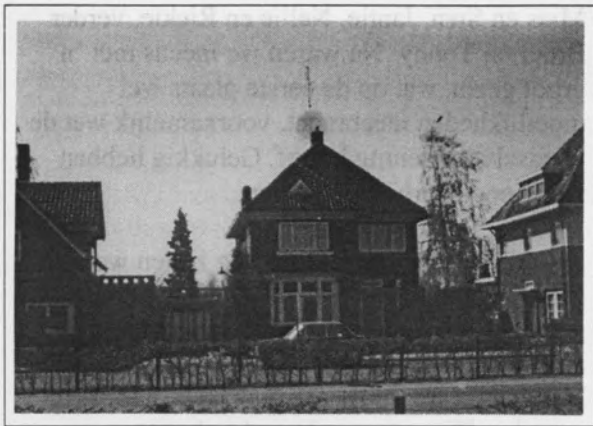

In dit woonhuis woonden Huuk Huizinga en zijn echtgenote Toos Kruitwagen.

EEN KORT VERSLAG VAN DE SPANNENDE DAGEN, DE LAATSTE DAGEN VÒOR DE BEVRIJDING.¹

De week na onze trouwdag is tamelijk rustig verlopen. Op Zaterdag 16 September ging Toos naar de stad om de noodzakelijke inkoop te doen, terwijl Huuk thuis bleef om het een en ander op te knappen. Daar in Den Bosch heeft Toos een luchtaanval meegemaakt van Typhon's vliegtuigen, die een aanval deden op het station en daar staande militaire treinen van de moffen. Het ging er daar flink op los en Toos kon nog juist 'n schuilplaats vinden. Ze was reuze geschrokken en maakte dat ze zoo gauw mogelijk thuis kwam, met het voornemen voorloopig niet meer in Den Bosch te komen.

¹ Copieën van het dagboek van Huuk en Toos Huizinga - Kruitwagen. Collectie "Oorlog en Bevrijding" Heemkundekring Rosmalen. Archiefdoos 5.

Hintham 150, het toenmalige woonhuis van de familie Kruitwagen.

Zondag 17 September 1944. Dit was de eerste Zondag na ons trouwen. De luchtinvasie. Om nooit te vergeten!! Honderden en nog eens honderden zweefvliegtuigen, voortgetrokken door zware vliegtuigen. Het was ongeveer twee uur, toen we 'n zwaar geluid van vliegtuigen hoorden. We dachten aan bommenwerpers, die een bezoek zouden brengen aan moffenland, maar toen we keken zagen we 'n heel ander schouwspel. De lucht was zwart van zweefvliegtuigen, op betrekkelijk geringe hoogte, die dwars over ons heen vlogen. Er was praktisch geen afweer. Zóó waren zelfs onze "beschermers" ervan onder de indruk. Ze vlogen in O. en N.O.-richting. Die dag heeft ons weer veel moed gegeven.

Maandag 18 September. ±3 Uur in de middag nog meer vliegtuigen dan de vorige dag. De moffen waren nu ook van de eerste schrik bekomen en begonnen met afweer te schieten. Rondom ons hoorden wij 't nijdig geschut, maar ook zwaar granaatvuur. Onverstoorbaar vlogen de zweefvliegers verder. Toch werd er vlak bij huis een naar beneden geschoten, die in de polder aan de rechtse dijk neerkwam. Aanstonds de moffen erop af met machinegeweren, automatische pistolen, enz., maar ook met veel schrik. Op alles wat bewoog werd geschoten. Een groote voorraad ongedorschte rogge, haver, de voorraad van 'n heele zomer, werd in brand geschoten, omdat

"de helden" dachten, dat er misschien Tommies in verborgen zaten. (In 1940 was dat iets voor leider Mussert geweest!)

Dinsdag 19 September. Om half drie opnieuw zweefvliegtuigen. Veel afweergeschut. De volgende dag hebben we de eerste kennismaking gehad met zoo'n zware fluter. Alles was rustig. Plotseling verschenen er vliegtuigen en daar was meteen het schieten er ook. We waren dicht bij huis en vluchtten bij fam. v.d. Plas binnen. De week was verder rustig en we werden al ongeduldig, omdat we dachten, dat nu de bevrijding voor de deur stond. Onze huisgenote, Zuster Fennis van het Wit Gele Kruis, heeft de mooiste dag van haar leven: zij heeft Tommies gezien en gesproken. (Dus ze zitten toch wel erg dichtbij!) Wij waren erg jaloersch op haar, dat zij dit groote voorrecht heeft mogen hebben, maar zij deelde heel gul van de echte chocolade en thee, die ze gekregen heeft. Om te smullen!! De Engelsche verkenningsstroepen komen steeds in de Maliskamp, maar helaas niet verder.

24 September. De 2^e Zondag na onze trouwdag. Toen we uit de kerk kwamen wachtte ons een verrassing: de heele keuken stond blank. "Proost!" Dit leed was echter gauw geleden. Die week veel moffen in Hintham en omgeving; dus er was wel iets op komst. Fietsen was voor ons praktisch onmogelijk, want ieder oogenblik liep je het risico, dat je fiets door zoo'n rot-mof gepikt werd, zonder pardon. In die tijd moesten we toch dikwijls erop uit voor onze voedselvoorziening. Dat ging dikwijls met veel moeilijkheden gepaard. Op die gedenkwaardige week gingen Henk (Henk Kruitwagen wordt hier bedoeld. HdW), Toos en ik er op een middag op uit voor aardappels. Ons doel was de Blauwe Sluis aan de Maas. Maar zoo ver zijn we nooit gekomen, want ondanks dat we de kleinste binnenpaadjes namen, moesten we toch nog zoo'n stel "inpikkers" tegenkomen. Toos en ik konden nog net achter 'n heg kruipen, maar och arm, Henk's fiets werd gevorderd en nog wel onder

bedreiging. Henk was voor de tweede keer z'n fiets kwijt. Begin October had Toos nog het ongeluk om ziek te worden. Het was geelzucht. Daarbij kwam ook nog, dat we kelderbewoners werden, vanwege de vele granaten die op elk oogenblik van de dag neer kwamen vallen. Dokter Koppens kwam Toos opzoeken in de kelder en moest meteen schuilen, want er was 'n afweergeschut, dat hooren en zien verging. We konden aan alles merken, dat er "iets" verwacht werd. Boomen langs de weg werden half doorgezaagd en met dynamiet geladen. Zware eikenboomen dwars over de weg en verder mijnevelden. Met al die voorzorgsmaatregelen bereikten onze "beschermers" alleen dit, dat op 'n goeie morgen een eigen moffenwagen, geladen met munitie bovenop 'n landmijn reed, met de gevolgen, die men al direct begrijpen kan; 't heele zaakje vloog de lucht in met 'n knal, die ver in de omtrek te hooren was.

8 October. De week was voor onze opvatting erg rustig en had Toos weer tijd om op te knappen. Gelukkig had de ziekte niet al te lang geduurd en was Toos weer de oude. Maar de rust was van korte duur. Na afweergeschut en mijnen kwamen nu de granaten. De eerste keer zeven ruiten kapot. Dit was voor ons 'n sein om zooveel mogelijk in veiligheid te brengen. Als souvenir hangt in de huiskamer de foto van Koos met 'n scherf dwars door de lijst. Maar dit was nog maar het begin.

Op Dinsdag 10 October kwam het onheilspellend bericht dat Berlicum in twee uur ontruimd moest zijn. Het was vreselijk slecht weer, aan één stuk door regen. En in die regen zagen we 'n eindeloze rij menschen met karretjes of kruiwagens voorbij trekken. Het was 'n triest gezicht. Al die menschen te helpen was voor ons niet mogelijk, maar een familie hebben we toch onderdak willen verschaffen. Het was de fam. v.d. Dungen uit Schijndel, die eerst hun eigen dorp en nu Berlicum moesten verlaten. Het waren man, vrouw met drie kleine kinderen en een broer en zuster van de man. Al gauw kenden we hen als

Mies en Sien, Jantje, Nellie en Riekie, verder Broer en Tonny. Nu waren we ineens met 'n groot gezin, wat op de eerste plaats wel moeilijkheden meebracht, voornamelijk wat de voedselvoorziening betrof. Gelukkig hebben we er ons doorheen geslagen.

Zaterdag 14 October. Deze dag zullen we niet gauw vergeten. We hadden al 'n paar dagen gemerkt, dat 't na 6 uur drukker werd met afschieten van granaten, maar nog geen enkele keer was er een in de onmiddellijke nabijheid gevallen. We waren echter al 'n beetje voorbereid en zorgden na 6 uur niet meer op straat te zijn. De kinderen aten het eerst en wij daarna zoo gauw mogelijk om maar klaar te zijn. Om goed 7 uur was de eterij afgeloopen en Toos druk bezig in de keuken. De kinderen slieden al in de salon. Ongeveer half acht gebeurde het. Plotseling 'n paar geweldige harde klappen, 'n groote blauw-witte vlam, op hetzelfde oogenblik viel het licht uit, krakend hout en rinkelend glas, scherven die rondvlogen. 'n Geschreeuw en geroep; 'n waar tumult ontstond. Toos baande zich 'n weg door glas en probeerde de huiskamerdeur te bereiken, maar eerst had ze de kelderdeur opengezet, opdat wij daar allen in konden gaan: de veiligste plaats van het huis. Toos riep naar Huuk, die geen antwoord kon geven in al dat geroep. De evacuées riepen naar de kinderen. De kinderen werden uit bed gehaald; glas zat nog in de haren, maar ongedeerd. Niets, geen schrammetje, was ons overkomen. In de kelder kwam de schrik er pas goed uit en dat was goed te begrijpen. Tot 10 uur durfden we niet uit de kelder te gaan om te kijken wat er nog was overgebleven. Toen het echter rustig bleef gingen we voorzichtig naar boven: de ravage was ontzettend. In de gang en hal lag overall centimeters dik het stof en de kalk; de glas-in-loodramen waren totaal verbogen, veel raampjes kapot. Tochtdeur dito. Onze mooie teak-houten voordeur in flarden. Groote gaten in de muur, in de salon alle spiegelruiten kapot. Echter één geluk: de overgordijnen gespaard, omdat we ze er van te voren hadden afgenomen. Toos had een goed voor gevoel

gehad. Buiten de bloemenbak verdwenen, trapje dito en precies voor de erker 'n diepe granaat-trechter. Die echter nog veel had voorkomen. De granaat was precies tegen de talud gevallen. De volgende dag was Huuk jarig maar eerst tegen de middag kwamen we hier achter. We hadden het te druk om de ravage tenminste voorlopig 'n beetje op te ruimen. Het heele dorp kwam kijken. Pastoor ook. Het was de eerste groote vernieling in het dorp.

Niemand kon echter weten, dat binnen niet al te lange tijd in het dorp de vernieling nog veel grooter zou zijn. Ieder hielp ons, vooral Pa Kruitwagen. Al gauw was 't huis van voren en opzij dicht geplankt, ook de voordeur. 't Was de beste oplossing.

Maandag 16 October hetzelfde. Om 6 uur lagen de kinderen al rustig te slapen in de kelder, toen al weer granaten vielen. We hoorden ze fluiten: 'n teeken dat ze over ons heen vlogen. Nu kwamen ze meer in het dorp terecht. Overdag hebben we zooveel mogelijk waardevolle en niet te vervangen artikelen ingepakt en naar Kruitwagen aan de overkant gesjouwd. Alles daar onder het huis gestopt: 'n prachtige oplossing. We hebben er dankbaar gebruik van gemaakt.

22 October 1944. Het groote offensief begint. 'n Geweldig gerommel in de verte, het teeken van de naderende bevrijding. Die dagen leefden we in de grootste spanning. Zondagmorgen: huilend kwam 'n vliegtuig over ons huis; het was aangeschoten; even verder hoorden we het neerstorten, nadat 't eerst z'n bommen had neergegoid. Op de Graafscheweg in Den Bosch veel huizen kapot, veel doden. Berlicum in brand gestoken door de moffen. 's Middags begon de beschieting met granaten pas voor goed. Tusschen twee beschietingen door, of liever gezegd in 1 minuut, renden Toos en Huuk van familie Kruitwagen naar huis. Toos beefde als 'n riet! Hintham erg beschoten. Omdat de beschieting zoo plotseling kwam waren er verschillende

slachtoffers: de Heer Vriens, Drieka van den Pastoor, v. Gemert, jongen van Tak. Onze evacu  Broer en Henk, die naar Vught waren geweest, hadden dat alles gezien: het neergestorte vliegtuig, de doden op straat en de vreeselijke ravage en zij waren heelemaal overstuur.

"jongen van Tak". De 12-jarige Wim Tak dus was een van de slachtoffers.

Al heel vroeg zaten we in de kelder. Maandag was 'n dag vol granaten en we voelden dat het niet lang meer zou duren. Eensklaps stonden moffen in huis, die om schoppen vroegen. Toos heeft ze afgescheept en gezegd dat we er geen hadden. Driemaal zijn ze terug gekomen. (Als ze de verstopte schoppen hadden gevonden was 't ons duur te staan gekomen.) De heele middag hoorden we de Duitschers commando's schreeuwen en schieten. Het geallieerde antwoord kwam in de vorm van een trommelvuur van 3 kwartier. Aan één stuk door. De eene granaat na de andere. We beefden en baden in de kelder en dachten dat ons laatste uur was geslagen. Vijf treffers naast ons bij van Santvoort en van Es. Na deze ontzaglijke beschieting kwam een half bewustelozen Duitscher bij ons in de kelder. Hij wilde zich verstoppen en zich aan de Engelschen overgeven. Later volgden nog twee. Toen kwam de commandant, 'n S.S-er en

onder bedreiging van z'n revolver moesten de stumpers weer vooruit. Om 10 uur volgde 'n nieuwe beschieting. Nu was 't vuur verlegd op 't villapark, dat practisch geheel in puin werd geschoten. Duizenden granaten kwamen daar neer. Deze nacht hebben we geen oog kunnen dichtdoen. Met tien lagen we in de kelder, die niet gelucht kon worden. Zakken zand, tegels en balken lagen op het rooster voor bescherming. De volgende dag kwam. Stralend weer. We hoorden tankgeschut, er tusschendoor machinegeweer. Kort snerpnd rikketik van de moffen, langzamer en zwaarder van de Engelschen. Plotseling hoorden we geweerschoten; we vroegen ons af hoe het er buiten zou uitzien en wanneer de Engelschen hier zouden zijn.

Zouden we nog zoo 'n vreeselijke nacht moeten meemaken? Om ongeveer acht uur kropen we voorzichtig uit de kelder. We hoorden het knetteren van vuur, op de dijk (bedoeld werd de Rechtse Dijk, die toen nog achter het huis Hintham 127 liep. HdW) stond 'n boerderij in lichtelaaie. 'n Paar honderd meter verder nog een. Met medelijden keken we er naar en dachten aan de bewoners. Ineens, wat zagen we? Nee, we vergisten ons niet. Dwars door de tuin liep speurend 'n Tommie, het geweer in de aanslag. We konden ons niet langer inhouden, deden de deur van de bijkeuken (later onze serre HdW) open en riepen: "Hoera". Alles was veilig, de moffen waren weg.... voor goed. We liepen de tuin in en liepen onze echte "beschermers" tegemoet en verwelkomden hen in het Engelsch, zoo goed en kwaad het ging. We zagen tanks, massa's tanks, jeeps, lachende gezichten. We waren **VRIJ!**

Hoera, Bevrijd!

Op 23 juni 1945 werd te Hintham een groot bevrijdingsfeest gevierd. Er was een speciaal programma voor de schooljeugd. Een fraai affiche herinnert ons daar nog aan. Het volgende gedicht bleef jaren lang bewaard in de Annaschool.

BEVRIJDINGSFEEST 23 JUNI 1945

*Vijfjaar lang woedde de oorlog
over ons arm landje heen.
Lange, bange, droeve jaren
waaraan geen eind kwam naar het scheen
Vijfjaar kenden wij geen vreugde
doch beseffen deden wij het niet.
Wel was er een donk're dreiging
die ons zieltje nooit verliet.
Eindelijk konden wij weer juichen
'n nieuwe dageraad verscheen.
We zongen weer "Oranje Boven"
want de vijand die was heen.
Om die vrijheid goed te vieren
werd voor ons een feest bedacht.
Feest van zang, spel en tractatie
waarom ieder kindje lacht.
't Begon al heel vroeg in de morgen
met een H. Mis van dank.
Om O.L. Heertje te aanbidden
in de kerk vol kleur en klank.
Daarna is een feest begonnen
wat wel niemand had verwacht.
Zoo mooi en leuk en ook zoo lekker
overal had men aan gedacht.
Muziek en zang en allerlei spelen
tractatie, prijzen o zoo fijn.
En tot slot de grootste zotheid
van Jan Klaassen en Katrijn.
Wij willen onzen dank hier brengen
aan hen die ons dat hebben bereid.
Die met vreugde aan dit werk begonnen
ten koste van hun vrijen tijd.
Ten zeerste aan de milde gevers
van geld en goed en materiaal.
En allen die voor ons hier werkten
onzen dank voor alles, allemaal.
Speciaal onzen dank aan den Hr. Broeren
en 't onderwijzend Personeel.
Aan de Heeren van de feestcommissie
zij werkten allen hard en veel.
Wij zullen nimmer meer vergeten
dat Gij ons gaf deez' mooie dag
Wij willen allen voor U bidden
Dat God het U beloonen mag.*

Henk de Werd

BECKERS/BEKKERS EEN VALKENIERSGESLACHT

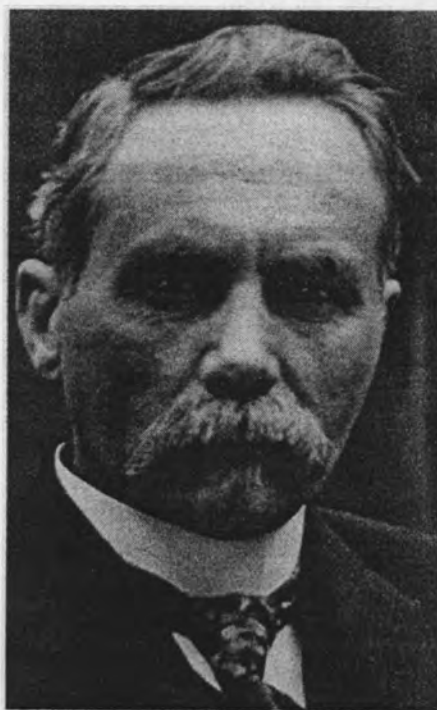
Heemkundekringlid Peter Bekkers is o.a. erg betrokken bij de Valkerij. Hij vertelt daarover uitvoerig in zijn genealogie waaruit wij hier enkele 'Rosmalense' pericopen overnemen.

Gedurende het stamboomonderzoek naar mijn familie Beckers – Bekkers ontdekte ik dat 31 familieleden Beckers en aangetrouwd te maken hebben gehad met Valkerij. De interesse was gewekt en resulteerde in veel onderzoek naar de geschiedenis en de inhoud van de Valkerij. Hierbij kwam naar voren dat Noord – Brabant een belangrijke rol gespeeld heeft in de uitoefening van deze jachtvorm en alles wat daarmee te maken had.

Valkenier Peer (Peter) Bekkers
Verzamelingen Koninklijk Huis 's-Gravenhage
Geboren te Valkenswaard op 15 april 1815
Overleden te Amsterdam op 26 augustus 1859
Gehuwd te Valkenswaard op 17 september
1857 met Johanna Maria Liebrechts (geboren te
Valkenswaard op 10 april 1834).

De valkenier Peer Bekkers was de laatste valkenier in onze familie. Toen de "Royal Loo Hawking Club" ter ziele ging in 1855 werden de valkeniers ontslagen. Door toedoen van koning Willem III werd mijn overgrootvader in 1857 aangenomen als hoofd van de oppassers voor de roofvogels in Artis te Amsterdam. Hij verhuisde van Valkenswaard (Kromstraat 118) naar Amsterdam (Plantage Muidergracht 177c). Hij heeft echter maar twee jaar in Amsterdam gewoond toen hij op 26 augustus 1859 overleed. Zijn echtgenote Johanna Maria Liebrechts vertrok toen met haar zoonnetje weer naar Valkenswaard en trok in bij haar zuster in, in herberg "In den Sleutel" op de markt.

Petrus Johannes Bekkers
Geboren te Amsterdam op 22 maart 1859
Overleden te Amsterdam op 16 januari 1918
Gehuwd te Helmond op 26 juli 1886

Joanna Maria Arnolda van Bragt
Geboren te Helmond op 18 augustus 1862
Overleden te Amsterdam op 14 januari 1944

Petrus Johannes Bekkers werd op 22 maart 1859 te Amsterdam geboren. Hij verloor zijn vader toen hij een half jaar oud was. Nadat zijn moeder met hem naar Valkenswaard teruggekeerd was heeft hij daar zijn jeugd doorgebracht en ging voor zijn middelbare opleiding naar pensionaat Eikenburg in Eindhoven. Later werd hij leerling van Eduard Cuijpers de bekende architect en vestigde zich wederom in Amsterdam waar hij het beroep van architect uitoefende. Zijn kantoor en woonhuis waren aan de Prinsengracht 1065. Ook was Petrus in Amsterdam president van de Vereeniging van den H. Vincentius à Paulo. Hij overleed te Amsterdam op 21 januari 1918. De kinderen uit dit huwelijk, allen geboren te Amsterdam, zijn:

Josina M.P.	✳	1887 05 04
Petrus J.M.	✳	1889 03 15

Johannes A.	✳	1890 04 21
Joseph A.M.	✳	1892 02 08
Johannes A.M.	✳	1893 10 13
Josina J.M.	✳	1895 02 18
Anna M.C.	✳	1898 11 18

Van Amsterdam naar Rosmalen

Van de kinderen van Peter Johannes Bekkers en Joanna Maria Arnolda van Bragt heeft Petrus Josephus Maria Bekkers zich in Rosmalen gevestigd en hij oefende op Coudewater het beroep uit van hoofdverpleegkundige in de psychiatrie. Op 55-jarige leeftijd huwde hij met Hermine Jeannette de Kock, dochter van de bakker van Coudewater. Uit dit huwelijk werd een zoon geboren, Petrus Josefus Cornelis Maria Bekkers . Hun adres was Dorpsstraat 105.

Petrus Josephus Maria Bekkers
Geboren te Amsterdam op 15 maart 1889
Overleden te Rosmalen op 11 september 1980
Gehuwd te 's-Hertogenbosch op 30 maart 1944

met Hermine Jeannette de Kock
Geboren te 's-Hertogenbosch
op 22 december 1909
Overleden te Rosmalen op 2 september 1980

Petrus Jozefus Cornelis Maria Bekkers
Geboren te Rosmalen op 6 maart 1945
Gehuwd te Rosmalen op 20 december 1983
met Johanna Jacoba van Wingerden
Geboren te Nieuw Lekkerland op 30 mei 1942

Nog een andere relatie met Rosmalen

Een broer van mijn vader, Joseph Antonius Maria Bekkers, had als architect het kantoor van mijn grootvader overgenomen. Beide architecten waren specialisten in de bouw van kerken, scholen en kloosters. Ook verschillende psychiatrische inrichtingen werden door hen als architect gebouwd, waaronder de Mariastichting in Noorwijk en het Sint Bavogesticht te Noordwijkerhout. In Rosmalen heeft mijn oom verschillende paviljoens en de kapel alsmede het klooster op Coudewater gebouwd.

Een nieuwe kerk en een nieuw klooster

In 1936 wordt het besluit genomen om op Coudewater een nieuwe kerk en een nieuw klooster te gaan bouwen. De keuze van de architect vormde geen probleem. Het werd Jos Bekkers uit Haarlem, die al vele jaren alle grote bouwwerken van Coudewater opgedragen kreeg en min of meer vanzelfsprekend ook de nieuwe kerk ging bouwen. In augustus 1937 toog het bestuur naar Venray en bezichtigde daar, onder leiding van Jos Bekkers, het nieuw gebouwde noviciaat van de Broeders van Liefde en een andere nieuwbouw, het St. Vincentiushuis, een eenvoudige verpleeginrichting. Daarna werd de architect verzocht zijn ontwerp voor te leggen.

Toen de bouw enigszins gevorderd was (de eerste spade ging in de grond op 17 maart 1938), werd op maandag 10 oktober 1938 een gedenksteen in de muur bij de ingang van het klooster geplaatst. De dan 6-jarige Jules Kortenhorst metselde de gedenksteen in.

Anderhalf jaar later was het werk voltooid. De dag van de inzegening werd vastgesteld op 10 april 1940. Het werd een grootse plechtigheid met als ere-gast de bisschop van 's-Hertogenbosch, Mgr. A. Diepen. Onder de notabelen bevonden zich o.a. Jhr. Von Heyden, burgemeester van Rosmalen, en pastoor Schoenmakers van de parochie Maliskamp. Onder de geschenken die allerwegen werden aangedragen om de kerk op te sieren, bevond zich de godslamp welke werd geschonken door de architect Bekkers.

Uit: J.W.M. Jongmans, Een huis vol leven, 50 jaar Kerk in Coudewater, Rosmalen, 20 april 1990, aangevuld met: J.W.M. Jongmans, De Zusters van Coudewater, Geschiedenis van het klooster van de Zusters van Barmhartigheid te Rosmalen 1870-1985, Rosmalen, november 1985.

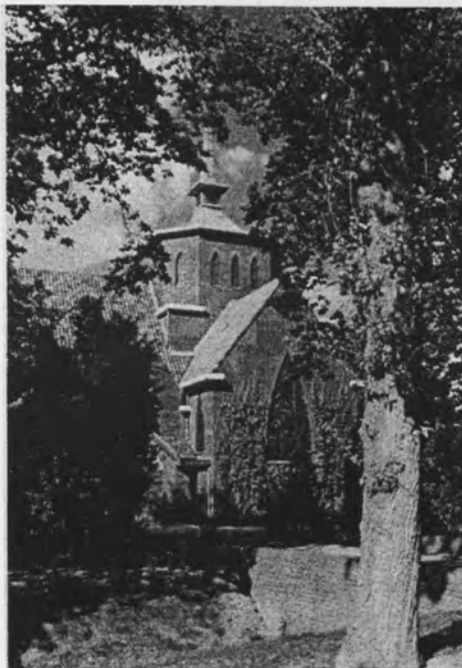
Martien Veekens

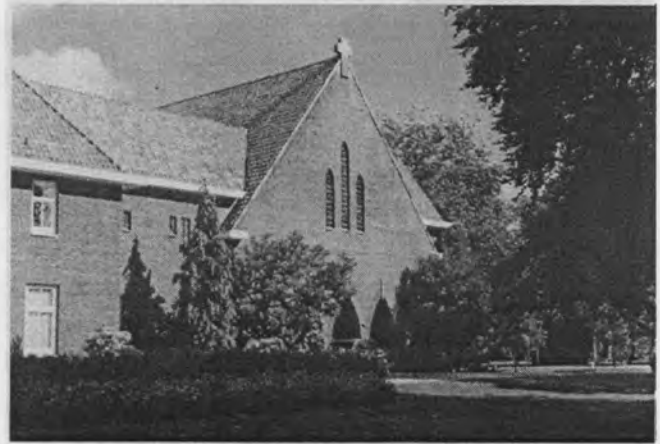

De kapel te Coudewater

Joseph Antonius Maria Bekkers
Geboren te Amsterdam op 8 februari 1892
Overleden te Langenstein B.R.D.
op 2 januari 1945
Concentratiekamp Buchenwald
Gehuwd te Nijmegen op 5 mei 1925

De kapel te Coudewater

Het voormalig klooster
te Coudewater

HINTHAM 123 - 125 - 127

Hintham 129-127-125-123.

Inleiding

De verbreding van de A2 rond 's-Hertogenbosch van een 2 x 2-baansweg naar een 4 x 2-baansweg heeft verregaande gevolgen voor Hintham. Zeer hoge geluidsschermen in Hintham-Zuid en maar liefst vier viaducten ter hoogte van de Graafsebaan en de weg Hintham maken het er allemaal niet mooier op. Daar komt nog bij, dat 21 woningen direct of indirect het slachtoffer zijn of reeds zijn geworden van dit werkproject, dat komend najaar van start gaat. En dan heb ik het nog niet over de bedrijven. Ik denk daarbij aan de voormalige garage van Gerard v.d. Berg, de industriehallen daarachter, taxibedrijf Van Alebeek en het verzekeringskantoor van de familie Van de Velden, die eveneens gesloopt gaan worden.

Laten we die 21 reeds gesloopte of nog te slopen woningen eerst eens even op een rijtje zetten:

1:
Het woonhuis van Marinus Heijmans, Graafsebaan 6, dat reeds in 1998 gesloopt werd.

2-3:
Het woonhuis van Jo en Mien van Alebeek en hun zoon Gerard, die daar ook een taxibedrijf had. Beide panden, Graafsebaan 2-4 werden in september 2004 gesloopt.

4:
Het woonhuis van Adri van Meurs, Graafsebaan 1. Dit huis, destijds gebouwd door Wim en An van Rossum, werd in het

voorjaar van 2004 gesloopt.

5:
Het woonhuis van de familie Kaffener, Graafsebaan 3, dat eveneens in 2004 van de Rosmalense aardbodem verdween.

6-7:
De woningen annex kantoorpand, Graafsebaan 5 - 5A - 7, destijds het eigendom van Wiljo v.d. Plas en Mevr. v.d. Plas – Pijnappels gingen eveneens in 2004 tegen de vlakte.

8-9-10:
In de Industriestraat verdwenen drie woningen, o.a. van de familie Van Ginkel en het voormalige woonhuis van Driek Pennings, die we in Rosmalen beter kennen als Driek d'n Dekker.

11-12-13-14:
De woonhuizen Hintham 129 – 127 – 125 – 123, die bewoond werden door respectievelijk Jo en Mimi Clevers, Berthy en Henk de Werd, Gerard en Lenie Verberne en Jo en Nelly v.d. Sande. Hintham 129 werd in 2002 gesloopt. De andere drie panden verdwenen in oktober en december 2004.

15:

Het voormalige woonhuis van garagehouder Gerard v.d. Berg, dat thans nog bewoond wordt door zijn zoon. Het pand, Hintham 160, komt dit najaar vrij, waarna sloop volgt.

16:

Het woonhuis van de familie C. Loeffen op het adres Hintham 158 werd niet door Rijkswaterstaat aangekocht. Gezien de ligging t.o.v. de verbrede autobaan zou het woongenot echter onder de maat zijn. De familie Loeffen verkocht het pand, dat inmiddels gesloopt is. Er wordt ter plaatse een nieuw kantoor gebouwd. Een indirect slachtoffer dus!

17:

Het woonhuis van Frans van Gerven aan de Overdijk. Het pand is nog niet gesloopt. 18-19-20-21:

De panden aan de Tweeberg 2-4-6-8, de woonhuizen o.a. van de familie Swanenberg, de familie Van de Velden en van de familie Leo Brouwers.

Hintham 123 en 125

Op 24 augustus 1930 traden in Rosmalen in het huwelijk: Adrianus Johannes van Santvoort, oud 46 jaar, assistent bij de posterijen, geboren te 's-Hertogenbosch en wonende alhier te Rosmalen; en Johanna Gerharda Maria Visschedijk, oud 35 jaar, geboren te Oldenzaal en wonende alhier, de laatste zes maanden

gewoond hebbende te Oosterbeek, dochter van Gerhardus Visschedijk en Johanna te Poel, zonder beroep, wonende alhier. In 1933 krijgen zij een bouwvergunning voor de bouw van een dubbel woonhuis te Hintham, zijnde de woningen Hintham 123 en 125. In het archief las ik daarover: "*Mevr. J.G.M. van Santvoort-Visschedijk. Bouw van een dubbel landhuis met uitgebouwde hoek met daarboven een balkon voorzijde van het pand. Sectie E nr. 699. Woning A 51,54 m²; woning B 77 m². Graafsebaan, zuidzijde, tegenover Dorothea Hall. L.J. van Woensel, bk (bouwkundige) te 's-Bosch, 4 bl.dr.(blauwdrukken) 1933-9-8*". U ziet, de naam van de aanvraagster voor de bouwvergunning werd verkeerd vermeld.

Dorothea Hall, genoemd naar Mevrouw Dorothea Hendrika Maria Hogenbosch, echtgenote van Eugène Goulmy, is het huidige *Zuiderbosch*, Wijnhandel Verlinden dus. Nadat het dubbel landhuis voltooid was werd woning

B, Hintham 123, betrokken door de Heer en Mevrouw van Santvoort-Visschedijk met hun kinderen. In woning A, Hintham 125 dus, zouden de Heer en Mevrouw Gerhardus Visschedijk-te Poel, de ouders van Mevrouw van Santvoort-Visschedijk, hun onderkomen krijgen. Mevrouw Johanna te Poel, echtgenote van Gerhardus Visschedijk, geboren 15 maart 1861, overleed te Hintham op 16 november 1937. Gerhardus Visschedijk, geboren 3 juni 1859 overleed te Hintham op 6 december 1941. Voor hun uitvaarten werd toen betaald: f 202,60 in 1937 en f 225,10 in 1941.

Door de vroegtijdige dood van Mevrouw Visschedijk - te Poel in 1937 trok Gerhardus Visschedijk bij zijn dochter in en werd woning A op Hintham 125, anders dan aanvankelijk bedoeld, verhuurd. Daar de eigenaresse Mevrouw van Santvoort - Visschedijk niet goed uit de voeten kon met de huurder besloot zij woning A te verkopen aan de familie Leijgraaf.

Zij werden de nieuwe bewoners. Na hun huwelijk trokken, rond 1954, Gerard en Lenie Verberne bij genoemde familie Leijgraaf in op de bovenverdieping, zulks i.v.m. de heersende woningnood. Gerard en Lenie Verberne kochten nadien Hintham 125. Zij bleven er wonen tot 2004, in totaal zo'n 50 jaar dus. Hintham 123 bleef het onderkomen van de familie van Santvoort-Visschedijk. De Heer Adrianus Johannes van Santvoort, geboren op 9 augustus 1885, lid van de Mannenwacht en Erewacht van het H. Sacrament des Altaars, overleed 7 november 1950. Mevrouw Johanna van Santvoort-Visschedijk, geboren in 1896, overleed te Hintham in 1977. Na haar dood verkochten de kinderen van Santvoort Hintham 123 aan Jo en Nelly v.d. Sande-Dekkers. Na hun vertrek in 2004 volgde de sloop van Hintham 123 en 125 in december 2004.

24 6 Dec. 1941

Heer Johanna de Poel
 echtg. van Gerhardus Visschedijk
 geb. te Maasricht 15. Sept. 1861
 te Hintham 16 Nov. 1937 te v. bevestigd
 Begraven 19 Nov. om 10 u. Klasse I in de
 Graf langs cemetery Kerkhof

10 pond wass	50.00
Procke Louw	50.00
Celebrant met 2 assistent	45.00
Langs voor	15.00
Organist	2.50
Boaarkleester (alleen dect)	5.00
Klok luiden	5.00
personeel de makte	5.00
Miso. 4x25	1.00
offeren	1.00
Grafnaden	1.50
2 kaarsen	1.25
100 Lidpr x° 499 + opstal 150	5.40
6 wekelijksche 4 minnen	15.00
	202.60
recht v. opstal grafpr. 25 jaar	25.00

Herinneringen aan het overlijden van mevrouw Visschedijk te Poel in 1941. Begravenisboek Annaparochie Hintham.

Het woonhuis Hintham 127

Het woonhuis Hintham 127 werd in 1934 gebouwd.

"H. Huizinga. *Bouw van een middenstands-woning, beg. gr./ leverd./ zolderverd./ aangebouwde berging / erker voorzijde / dubbeltentdak, 57,16 M². Sectie E nr 699. Graafseweg(baan), zuidzijde. P.J. v.d. Ven, arch. Schijndel. 1934-7-10*".

Huizinga, kapitein in het leger, betrokken met zijn gezin deze woning in het Hinthamse. Hoite Huizinga, kapitein luchtdoelartillerie, drager o.a. van het Lombok-Kruis, geboren te Pappingawier op 2 december 1867, echtgenoot van Beitske de Boer, overleed te Hintham op 22 juni 1940.

De Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbossche Courant schreef op 24-6-1940:

Hintham. Gepensioneerde Kapitein Huizinga overleden.

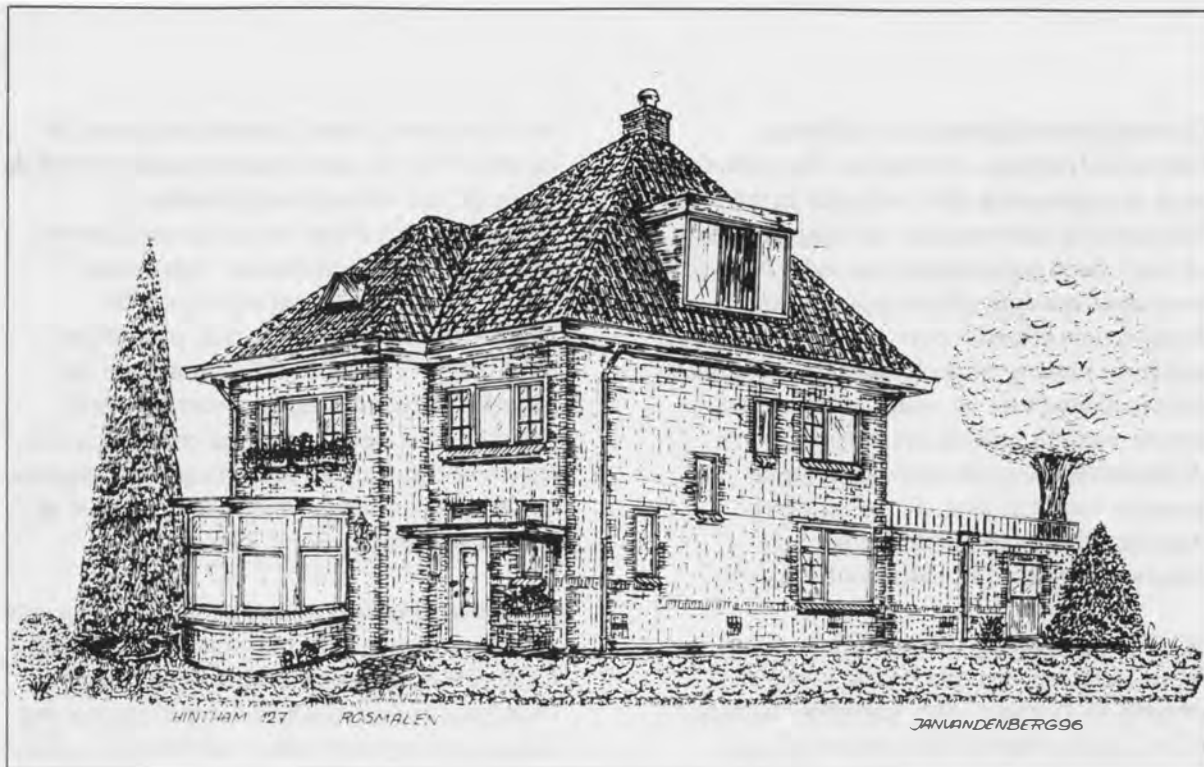
Alhier is Zaterdagmorgen plotseling overleden de gepensioneerde Indische kapitein de heer Huizinga, die zich hier en in Rosmalen tijdens de mobilisatie o.a. zeer verdienstelijk gemaakt heeft voor de militairen.

Zijn uitvaart en begrafenis kostte toen f 123,88. Voor het recht van opstal voor een monument betaalde men f 5,-.

Beitske Huizinga-de Boer, geboren te Oosterwierum op 26 januari 1876, overleed te Hintham op 3 februari 1943, na "ten halve bediend" te zijn geweest. Voor haar uitvaart en begrafenis betaalden de kinderen Huizinga f 122,07. Beiden werden in Hintham ter aarde besteld, doch hun graven zijn inmiddels helaas geruimd.

Na het overlijden van de eerste eigenaars gaan de zeven kinderen Huizinga over tot de boedelscheiding. In verband daarmee

verschenen op 7 augustus 1944 voor notaris van Hellenberg Hubar te Den Bosch:

"I. Mevrouw Clasina Gertruda Huberta Maria van Oers, typiste, wonende te Vught, volgens hare verklaring handelend als lasthebster van den Weledelgestrengen Heer Meester Ottowar Emil Bauer, advocaat en procureur wonende te Amsterdam, Weteringschans 24, bij het verstrekken der lastgeving handelend als "Verwalter" als bedoeld in de verordening 26/1910 over de rechten en aanspraken van de Eerwaarde Zuster Catharina Petronella Huizinga, Vrouwe van Nazareth, wonende te Greenwich (Australië), Greenwich Road 33, op de nalatenschap van na te noemen erfstaters;
2 De Heer Rudolf Hendrik Jozef Lamers, candidaat notaris, wonende te 's-Hertogenbosch, volgens zijne verklaring handelend als lasthebber van:

A Mevrouw Petronella Louise Huizinga, leerling vroedvrouw, wonende te Heerlen, ongehuwd en nimmer gehuwd geweest;
B Den Heer Willebrordus Bartholomeus Poelen, chef de Bureau, wonende te Amsterdam, zonder huwelijkse voorwaarden gehuwd met mevrouw Louise Juliana Huizinga, beiden in eerste echt;
C Mevrouw Anna Maria Huizinga, huishoudkundige, wonende te Rosmalen,

Graafscheweg E27d, ongehuwd en nimmer gehuwd geweest.

D Den Heer Jacobus Hugo Huizinga, tuinbouwleerling, wonende te Ulft, ongehuwd en nimmer gehuwd geweest.

E Den Heer Hugo Jozef Huizinga, kantoorbediende, wonende te Rosmalen Graafscheweg E27d, ongehuwd en nimmer gehuwd geweest.

F Den Weledelgeleerden Heer Doctorandus Richard van Pelt, leeraar, wonende te Tilburg, zonder huwelijkse voorwaarden gehuwd met Mevrouw Betsy Josephine Huizinga, beiden in eersten echt.

Comparanten verklaarden, handelend als gemeld, te willen overgaan tot de scheiding en deeling van den onverdeelde boedel, ontstaan door de ontbinding der huwelijkse gemeenschap, bestaan hebbende in het huwelijk van den Heer Hoite Huizinga en Mevrouw Beitske de Boer, beiden overleden te Rosmalen....."

Tot die onverdeelde boedel behoorde dan een huis met ondergrond en tuin onder Rosmalen, kadastraal bekend als Gemeente Rosmalen, sectie E nummer 1508, groot zeven aren. Het huis Hintham 127 wordt dan toebedeeld aan de kinderen genoemd onder de letters A t/m F.

Zij kopen hun religieuze zus, Catharina Petronella Huizinga, vrouwe van Nazareth, uit en in de opgemaakte akte verklaren zij dan ook, *"dat gemelde uitkering door de lastgevers A tot en met F heeft plaats gehad, dat ieder het hem of haar toekomende heeft ontvangen, weshalve de deelgenooten elkander over en weder verleen en algeheele kwijting en decharge en afstand doen, welken afstand over en weder wordt aangenomen, van alle rechten, rechtsvorderingen...."*. De kadastrale leggers vermelden, na het passeren van deze akte, de zes kinderen Huizinga als de eigenaren van het huis Graafscheweg E 27 d, ieder voor 1/6 deel.

In 1951, verkopen zij de ouderlijke woning aan Petrus Henricus Gerardus Maria Verhulst, geboren op 21 maart 1905, koopman, wonende te Den Bosch, Markt 5. Het pand werd toen genoemd als liggende in de Varkenshoek te Hintham, sectie E nr.1508.

Na 10 jaar, in 1961, doet Petrus Verhulst zijn huis in het Rosmalense Hintham van de hand. Hij verkoopt het aan Johannes Arnoldus Tacx, geboren op 1 augustus 1906, technisch hoofdambtenaar eerste klas, zonder huwelijkse voorwaarden gehuwd met Cornelia de Bont. Het onroerend goed is dan nog steeds 7 aren groot.

Op zijn beurt verkoopt Johannes Tacx in 1967 het huis Hintham 127 aan Antonius Wilhelmus Maria van Grinsven, juwelier, geboren op 21-2-1931, zonder huwelijkse voorwaarden getrouwd met Stephina van Dijk, geboren 5-4-1937. Overigens was er bij deze verkoop reeds sprake van een huis, tuin en garage.

In deze periode begint men ook aan de reconstructie van de weg door Hintham en de aanleg van de rijksrondweg om Den Bosch. De weg Hintham krijgt er een secundaire weg bij en dat betekent dat de bewoners grote stukken van hun voortuinen moeten afstaan. Hintham 127 valt terug van 7 aren naar 5,71 aren."

Na de aanleg van de rijksrondweg blijven er aan

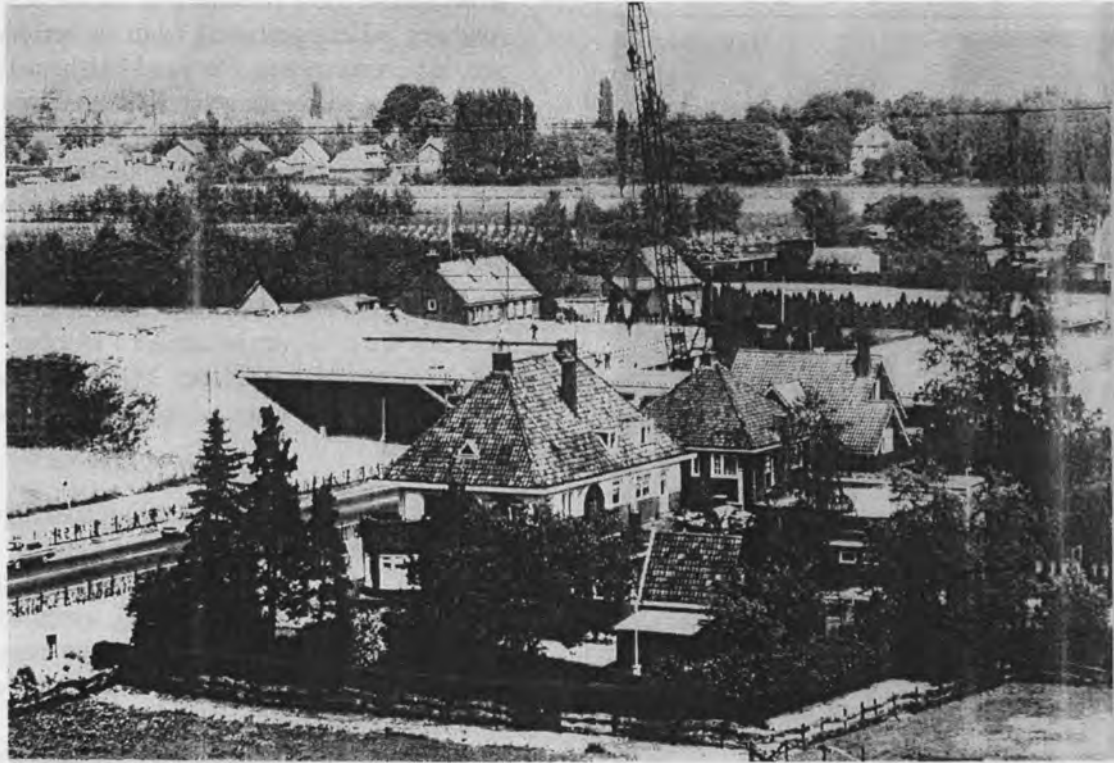
de achtertuinen "dode" perceeltjes liggen. De eigenaren van de aangrenzende panden wordt de mogelijkheid van aankoop geboden. In september 1968 koopt Antonius van Grinsven van de Staat der Nederlanden "een perceel grond, gelegen direkt ten westen van de Rondweg om 's-Hertogenbosch, plaatselijke aanduiding "Varkenshoek", uitmakende een gedeelte ter grootte van ongeveer twee aren negentig centiare.... zoals een en ander op het terrein is afgepaald en in arcering is aangegeven op de door partijen gewaarmerkte aan deze akte gehechte tekening voor f 380,65".

Driehonderd tachtig gulden en vijf en zestig cent voor twee aren en negentig centiare tuin erbij. Geen geld, zouden we tegenwoordig zeggen. Overigens zou de uitkomst der meting door het kadaster in de plaats treden van de in deze akte genoemde grootte van het "dode" perceel en een eventueel verschil gaf geen grond tot het vorderen van vermeerdering of vermindering van de overeengekomen koopsom. De koper werd verplicht "om langs de grens van het staatseigendom een deugdelijke afrastering aan te brengen en te onderhouden", waarin geen doorgangen mochten worden aangebracht. Ook mocht de koper op het gekochte perceeltje grond, langs de rondweg dus, geen reclame maken, noch opschriften opstellen. Volgens de kadastrale leggers was het aangekochte stukje grond "slechts" 2,50 aren, waardoor het geheel kwam op 8,21 aren.

In 1976 bood Van Grinsven zijn eigendom: Hintham 127 te koop aan. Hij plaatste een advertentie in het Brabants Dagblad:

HINTHAM ROSMALEN
Villa met grote tuin

Ind. grote woonkamer met erker, keuken met kelder, gasgestookte c.v., serre achter keuken. Grote garage (10 X 3 m). 1e verd. 3 grote slaapkamers met badkamer, vaste trap naar zolder. Aanvaarding in overleg.

Bouw van het viaduct aan de Graafsebaan te Hintham. Rechts zien we de panden Hintham 123-125-127-129.

Op zoek naar een grotere woning gaan wij, Berthy en Henk de Werd, tot koop over en maakt notaris van Noorden te Den Bosch de volgende akte op:

"Heden, negentienhonderd zes en zeventig, verschenen voor mij, Max Jozef van Noorden 1 de Heer Antonius Wilhelmus Maria van Grinsven, juwelier, geboren te 's-Hertogenbosch 21 februari 1931

2 de Heer Henricus Josephus Maria de Werd, leraar, geboren te Rosmalen 9 december 1939, zonder huwelijkse voorwaarden in voor beiden eerste echt gehuwd met Mevrouw Barbara Wilhelmina Maria Dekkers, huisvrouw, geboren te Mierlo 4 september 1945.

De comparant sub 1 verklaarde te hebben verkocht en bij deze in volle eigendom over te

dragen aan de comparant sub 2: Het woonhuis met garage, ondergrond, erf en tuin, staande en gelegen te Rosmalen, sectie E nummers 2897 en 2898, tesamen groot acht are en een en twintig centiare."

Op 1 september 1976 betrokken wij het huis.

Gedurende de eerste jaren hebben wij het huis aangepast aan de behoeften, die er waren voor een gezin met vier kinderen. Zo lieten wij in 1977 twee dakkapellen plaatsen en vergrootten we het huis op de zolderverdieping met nog eens twee slaapkamers en een fraaie overloop met inbouwkasten.

In 1980 voorzagen wij het huis van een complete nieuwe eiken keuken. Tegelijk met het plaatsen van de keuken werden de vloer en de wandtegels vernieuwd, electriciteitsleidingen aangepast, het raamkozijn met raam vernieuwd

en het plafond verlaagd. Bovendien kreeg de keuken gedeeltelijk weer glas-in-loodramen.

Hintham 127 met tuin aan de achterzijde.

In 1982 werd de buitendeur van de kamer naar het terras verwijderd en vervangen door een nieuw hardhouten raamkozijn met 12 ruitjes en voorzetruit. Tegelijk werden toen tussen kamer en hal twee hardhouten schuifdeuren geplaatst, voorzien van 24 ruitjes, silvit brons.

In 1990 tot slot werd er een overeenkomst gesloten tussen Isoplan BV, H.J.M. de Werd als eigenaar en Burgemeester en Wethouders van de gemeente Rosmalen, waarbij werd overeengekomen, dat BV Isoplan zich verplichtte "tot het aanbrengen van de geluidwerende voorzieningen aan de gevel van de woning van de eigenaar, gelegen aan het adres Hintham 127", een en ander door de

gemeente volledig gesubsidieerd volgens de regels saneringsprogramma wegverkeerslawaaier. In september 1995 verscheen de trajectnota A2 rondweg 's-Hertogenbosch, i.v.m. de verbreding van deze verkeersweg. Het pand Hintham 127 kwam in het bedreigde gebied te liggen, wat sloop van het in 1934 gebouwde huis tot gevolg zou kunnen hebben. Na de definitieve goedkeuring van deze plannen verkochten wij noodgedwongen in 2002 ons woonhuis Hintham 127 aan Rijkswaterstaat. Om in alle rust uit te kunnen kijken naar een nieuw onderkomen mochten we er blijven wonen tot 1 oktober 2004. Op maandag 4 oktober 2004 volgde de sleuteloverdracht, waarna direct tot sloop werd overgegaan.

Na kapitein Huizinga en zijn echtgenote (9 jaar), na de kinderen Huizinga (8 jaar), na Petrus Verhulst (10 jaar), na Johannes Tacx (6 jaar) en na Antonius van Grinsven (9 jaar), waren wij de zesde en tevens laatste eigenaar van het pand Hintham 127. We hebben er ruim 28 jaar met veel plezier gewoond.

Henk de Werd

Herinneringen aan de sloop van Hintham 127

TEKENINGEN BERNADETTE-KERK IN DE MALISKAMP

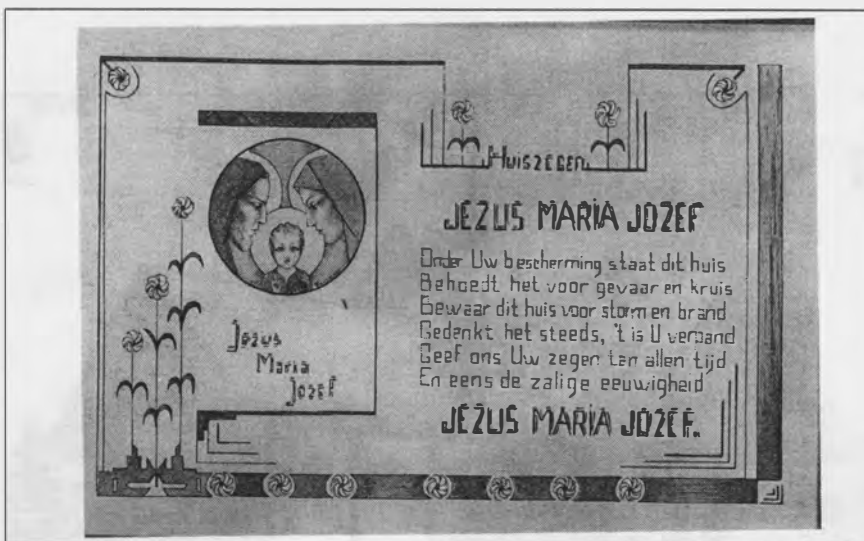

Huiszegen en Intronisatie

Huiszegen

Een ingelijste prent, in de huiskamer opgehangen om Gods zegen over huis en bewoners te verkrijgen, o.m. tegen onweer en brand. Voorstelling van Christus aan het kruis met een gebed "Voor het huis en al wat daar in en uit is". Het gebed wordt hardop gebeden als gevaar dreigt, als iemand stervende is, als een vrouw in barensood is, enz.

Huiszegening, de toewijding aan de godheid, was in de Oudheid gebruik zowel bij de Joden als bij de heidenen, derhalve ook, waarschijnlijk vanaf het begin bij de Christenen. Rituele gegevens verschenen in de 4^e eeuw. Spoedig werd ook ter plaatse de H.Mis gelezen. Heden geschiedt de huiszegening door wijwaterbesprenkeling en gebeden, gedeeltelijk afwisselend voor Paaszaterdag en Paastijd (met doopvontwater) en voor buiten die tijd.

Intronisatie

Intronisatie van het H.Hart, de erkenning en praktische ervaring van Christus' liefdekoning-

schap over en door het gezin als kiemcel van de maatschappij door plaatsing van het H. Hartbeeld op de ereplaats in de huiskamer (als op een troon) en door de acte van toewijding. Liefdekoningschap is een gelukkige verbinding van het H.Hart- en koningschapsidee.

Op de ingelijste prent staat in kleine letters net volgende te lezen:

“Door dit getuigenis van liefde en eerherstel bedoelt ons huisgezin, het Goddelijk Hart van Jezus te erkennen en te huldigen als zijn Koning en Opperheer. Hij aanvaardt van ganscher harte de geboden Gods en der Kerk; het geeft zijn afschuw te kennen voor de heiligschennende miskening van Jezus' onbeperkte rechten van Opperheer over personen, huisgezinnen en volkeren; het keurt zonder beperking alle overtredingen der heilige huwelijkswetten af; het zal alles

vermijden, wat in strijd is met of gevaar oplevert voor geloof en zeden, zooals gevaarlijke lectuur, lichtzinnige kleding, ongepaste gezelschappen en allerlei overdaad. Het zal zich toeleggen op een diepere kennis van Jezus-Christus en zijn H. Evangelie. Eindelijk beschouwt het den Zaligmaker met het liefdevolle Hart niet alleen als Koning maar ook als Vriend en Vader, Wien het een genot is, te zijn met de

kinderen der menschen; het gelooft in zijn mateloze liefde en barmhartigheid en vraagt Hem vertrouwwol de genade, om steeds op de innigste wijze met Hem vereenigd te blijven.”

Aflaten

Het ceremoniëel der intronisatie werd goedgekeurd door de pausen Pius X en Benedictus XV. Het stemt overeen met de antwoor-den der Penitentiarie van 1 maart 1918 en met de officiële Aflaten-codex van 1938.

Een aflaat van 7 jaren kan verdiend worden door de leden van het huisgezin, die minstens met een rouwmoedig

hart de plechtigheid der intronisatie godvruchtig bijwonen; een volle aflaat, indien zij, na gebiecht en gecommuniceerd te hebben, een kerk of openbare kapel bezoeken en daar bidden volgens de mening van Zijn Heiligheid den Paus; een aflaat van 300 dagen eens per jaar op de dag, waarop zij hun akte van toewijding vóór de beeltenis van het H. Hart vernieuwen; een volle aflaat op diezelfde dag, indien zij, na gebiecht en gecommuniceerd te hebben, hun Akte van toewijding vernieuwen en vervolgens een kerk of openbare kapel bezoeken en daar enige tijd bidden volgens de mening van Z. H. den Paus.

Harry Coppens

DE NOORDPOOL

In jaargang 13, nr.4 las ik een heel interessant artikel over een fietstocht naar Bokhoven van de hand van Wil Smulders en Harry Coppens. Vooral het gedeelte waar Harry verhaalt over het gebied van de Heinis had voor mij een extra betekenis, omdat ik daar geboren en getogen ben en waar ik nu nog graag terugkom. De betekenis van de naam Heinis was mij nog onbekend, zodat dit onderdeel voor mij een extra betekenis kreeg.

Op één onderdeel van het artikel wil ik nog even terugkomen, omdat daarop een kleine correctie past en met name waar het gaat over de naamgever van de boerderij van mijn vader: "De Noordpool". Harry dicht de naamgeving toe aan Gret Crey, maar, maar volgens de verhalen van mijn vader is de boerderij destijds door mijn grootvader, Martinus Tibosch, gegund aan aannemer "De Zwarte Crey", die in het grote landhuis op de hoek Weidestraat/Venstraat (genaamd 'Het Ven') woonde. De voornaam van deze aannemer is mij onbekend. *(Zijn eigenlijke naam was Em)*

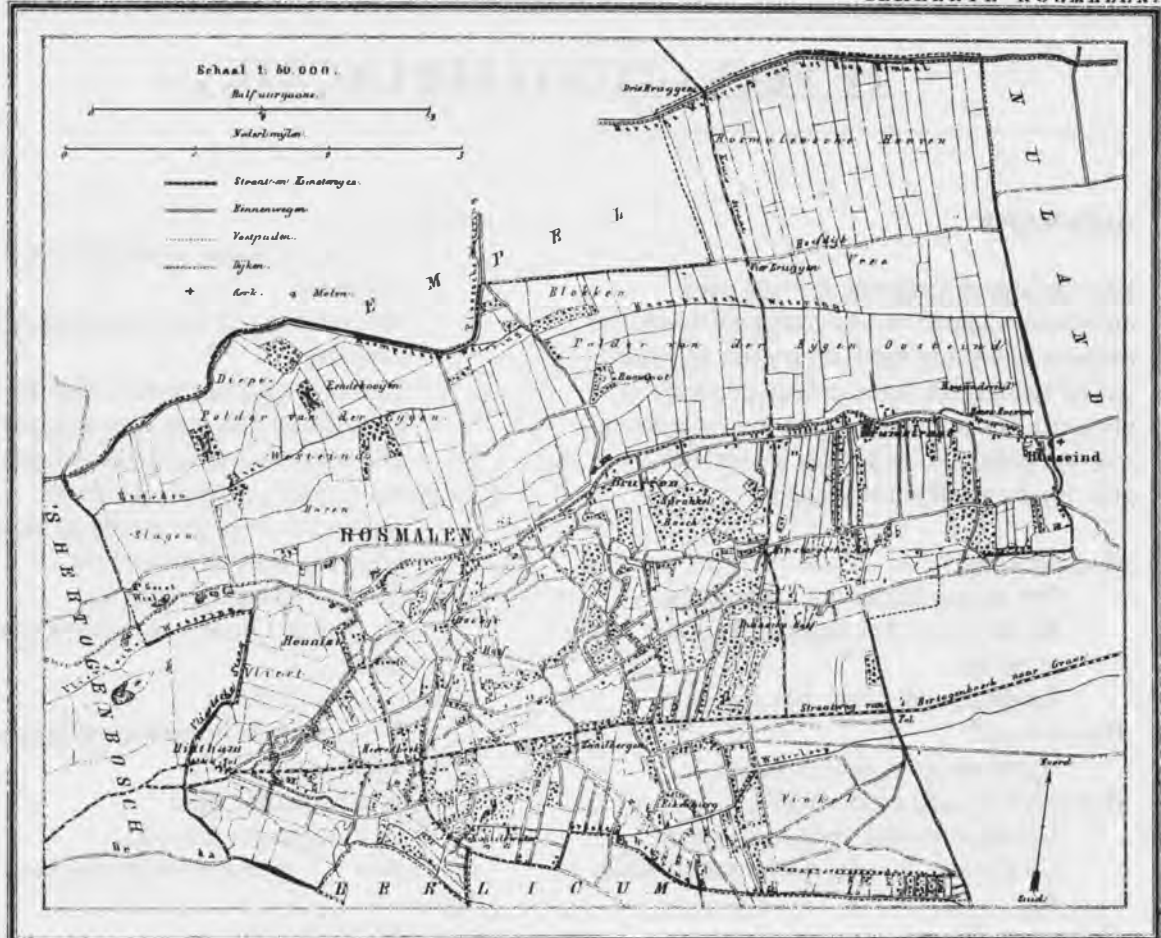
Volgens verhalen uit de overlevering is "De Noordpool" door mijn grootvader en zijn gezin betrokken omstreeks 1907. Mijn vader Steven Tibosch was 3 jaar toen hij naar "De Noordpool" kwam. De Heinis (Den Hennist) was toen slechts een slaperdijk van de Maas, volledig onverhard en feitelijk alleen begaanbaar te voet en met paard en kar. Het meest westelijk gedeelte van deze dijk was toen nog onbebouwd en had toen een beperkte ontsluitingsfunctie tussen Rosmalen en Herven/Orthen. Mijn grootvader heeft in 3 jaar tijd de bouwplaats (terp) waar nu de boerderij op staat eigenhandig met paard, steekschop en boerenkiepkar (erdkar) opgehoogd tot dijkniveau. Dat moet een verschrikkelijk zwaar karwei zijn geweest, omdat zware kleigrond moeilijk te winnen is. Deze grond werd

gewonnen uit omliggende percelen, die daardoor verlaagd kwamen te liggen en in uitgelaagde vorm ook wel "de stikken" werden genoemd. Dat ophogen gebeurde voornamelijk in de winterdag, want in de zomerdag was daarvoor geen tijd. In de tijd dat ik naar de lagere school ging - omstreeks 1950 - werd er onder het bewind van de toenmalige burgemeester Jonkheer Felix von Heyden, op Den Hennist een half verhard fietspad aangelegd van circa één meter breed. Dat gebeurde door Vader Janus (Van der Pas) met zijn geestelijk gehandicapte zoon Billy. Het verhardingsmateriaal bestond uit slooppuin, dat door de gemeente werd aangevoerd en dat door zoon Billy moest worden kortgemaakt met een simpele ijzeren hamer. Vader Janus maakte daar vervolgens een prachtig berijdbaar fietspad van, wat in onze ogen een hele verbetering was ten opzichte van het karrenspoor vol gaten en bulten. Als de puin op was lag het project stil. Niemand die daartegen protesteerde, zo simpel ging dat toen anno 1950.

Via mijn zoon Stephan kreeg ik een kopie van het bekende 'Kuyper-kaartje'² aangereikt van **Rosmalen omstreeks 1865**. Hij had deze ook op het internet aangetroffen toen hij de site www.rat.de/kuijsten/atlas/nb/rosmalen.gif had aangeklikt. Op de homepage staat o.a. een lijst van alle toenmalige zelfstandige Nederlandse gemeenten. Door de naam van de gemeente aan te klikken die je wilt zien, krijg je een goed beeld van het Brabant van ca 140 jaar geleden.

² Uit: J.Kuyper, *Gemeente Atlas van de Provincie Noordbrabant*, Hugo Suringar, Leeuwarden, o.a. afgedrukt in: Henk de Werd, *Rosmalen was een ellendig land*, Zaltbommel 1982; Nieuwjaarswens Gemeente Rosmalen (College van Burgemeester Mr D.C.B Burgers en Wethouders); *Encyclopedie van Noord-Brabant*, pagina 454. (MV)

1867

3335 Buiders. 2275 Inwoners.

Lithografie van Hugo Suringar te Leuwarden.

Goede bekenden van Den Hennist zullen bij bestudering van de kaart zien dat de Wiel tegenover mijn ouderlijk huis er in 1865 nog niet was; deze is later door een dijkdoorbraak van de Maas ontstaan. Ook het wieltje iets verderop tegenover de H.Geest Wiel was toen nog niet aanwezig. Ook de wiel in de buurt van de boerderij van Has Wonders was er nog niet; deze wiel is na de oorlog door de gemeente gebruikt als vuilstort en volledig gedempt.

Misschien dat historici onder ons ledenbestand meer duidelijkheid kunnen verschaffen over de ontstaansgeschiedenis van deze wielen.

Ad Tibosch³

³ Leden die niet in het bezit zijn van een computer met internet-mogelijkheden, bied ik aan om bij mij thuis onder het genot van een bēkske koffie de kaart van Rosmalen of eventueel de kaart van een andere

plaats nader te bekijken en desgewenst af te drukken. Natuurlijk graag even een afspraak maken. Ad Tibosch, Hortensiastraat 8, 5241 CH Rosmalen. E-mail A.Tibosch@Tiscali.nl. Telefoon 5214154.

TE VEUL GEITEVLEES GEGETE ...

Antwoorden

Eertijds kregen kinderen dikwijls geen antwoord wanneer ze iets vroegen dat hun niet aanging of waarop men liever geen antwoord gaf en werden dik met een kluitje in het riet gestuurd. Die antwoorden van toen worden nu nog wel gebezigd, zij het dat het nu toch meer gaat om die kinderen te plagen.

-Hoe laat is het?

Net zo laat ès giestere in deze téd.
Kwart over 't hennegat, tijd um d'n haon
te melke.
Kwart over d'n bult, pas gespeuld.

-Wat eten we?

Husse mi jouw neus er tusse..

-Wat zal ik nu eens gaan doen?

Gò mar mi oewe grote tee:n speule..
Gò d'n aap vlooien, die hi gin bruukske
òn.

-Waar gaat u heen?

M'n neus aachterna.

-Waar moet ik zitten?

Steekt oewen duim in oewen achterste,
dan hède un draaikruk.
Op oew kont essie nie versleete is.
Op mènne duim en daor is nog nooit
iemes afgevalle.

-Ik heb zo'n dorst.

Gò nor Hèintje Worst.
Die hè 'n hundje ,
Die pist vur vijf cent in oew mundje.

-Mag ik nog een snoepje?

Kèinder die vraoge worre overgeslage.

-Ik moet...

Moete is dwang
Huile is kindergezang.

-Wanneer krijg ik wat?

Uurst grote minse en dan pas hangore.

-Dat heb ik vergeten.

Es oew neus nie vastzaat dan vergaatte
die ok nog.

-Ik heb liever....

Lievère kuukskes worre nie mer
gebakke.
Het vrouwke dè lievère kuukskes bakt is
gesturve.
Liever kuukskes worre in Den Bosch
gebakke en nog mar eene keer per jaor.
D'n oven van dè vrouwke is ingevalle.

-Ik heb oew goed geholpen, hè mam?

Ja, jongen, ès ik jou nie ha en bei m'n
ooge dan waar ik stekeblind.
Gè bent de beste op één na.
Gè bent d'n beste van de bovenste
plank.

-Gaan we met de auto?

We gòn mi de beenewagen(billewagen)

-Wat ruik ik toch?

Wie het uurste ruikt
Hi z'n èige gat gebruikt.

*-En hierop zou de vragensteller kunnen
zeggen:*

En wie dè verklapt
Heeget zellef gelapt.

-Wat wordt hij?

Straotemaker op zee.

-Van iemand met een bult zei men:

Het is den bult
Z'n èige schuld
Dèttie unne bult mot drage.
Dan hattie nor de smid moete gaon
Dan hattie er 'm wel afgeslage.

-Waar is vader?

In z'n vel essie nie gestreupt is.
Op de zulder achter de put.
Hij is mi de muziek mee.
Hij hangt op de heg te dreuge.

-Dat doe ik niet graag.

Nooi gedaon is ok gedaon.

-Waar is mijn plaats?

Jouw plaots is achter de muur van 't
kerkhof.

-Wie stinkt hier?

't Mènneke van de radio.

-Wanneer gaan wij naar Parijs?

Zo gauw ès Posse en Pinkstere op inne dag valle.

Dè kan d'n bruine nie trekke.

-Waar is onze pap naar toe?

Nor Bommelskonte, wor de ho:nd mi d'r gat blaffe.

Nor 't veerke onder de hèn durre stert.

-Wat ga jij doen?

D'n aap vlooie. Es ge meegaot meugde gè zunne stert vasthauwe.

-Wat eten we vandaag?

Stront mi striepkes.

-Wat heb je meegebracht?

Van alles. Reactie: 't Lèkt wel hennestront, dè's ok van alles.

-Wat wil Jan worden?

Die leert vur vèrke, mar hij kan de krul nie in zunne stert krèige.

-Waarom?

Waorum, durrum, umdè unne wurrem ginne pier is, durrem.

Harry Coppens

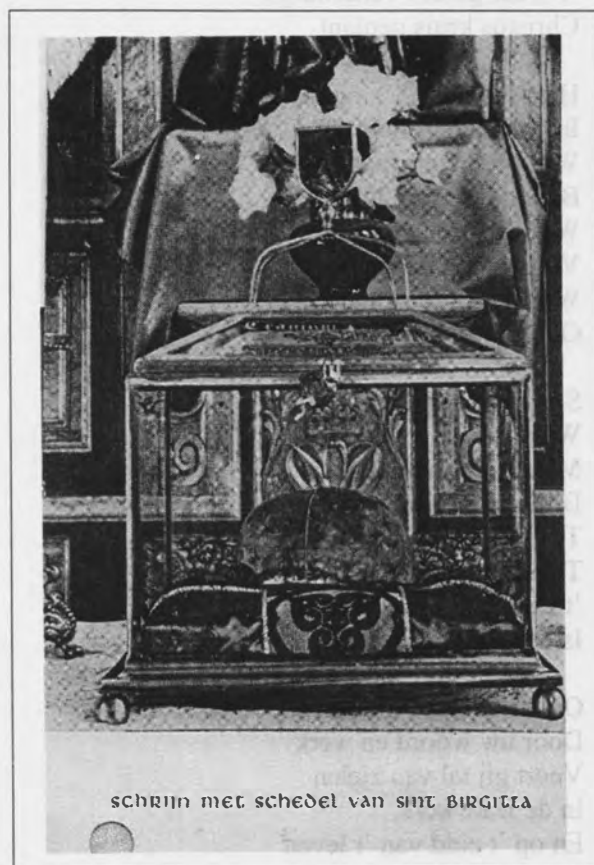
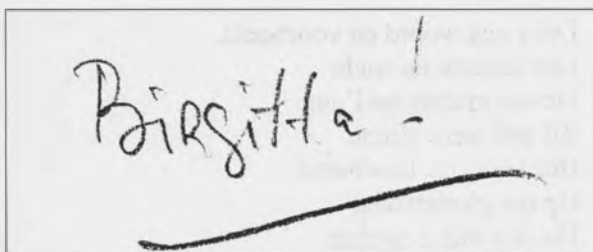
RELIKWIE BIRGITTA

Schrijn met schedel van Sint Birgitta

Uit de erfenis van zijn tante Betsie Duffhues (de in Rosmalen en wijde omgeving bekende gebedsgenezers en zieners) kreeg Felix Duffhues een groot aantal devotionalia.

Hieronder bevonden zich ook een aantal foto's van de schrijn met schedel van de Heilige Birgitta, zoals deze nog steeds te zien is in de kapel van het Birgittinessenklooster Maria Refugie (zoals bekend sinds 1713 de voortzetting van de Abdij Mariënwater / Koudewater te Rosmalen) te Uden.

Aan de foto is een stukje stof gehecht dat het lichaam van de H. Birgitta heeft aangeraakt. De Heemkundekring Rosmalen heeft van Felix een relikwie in eigendom verkregen.

SCHRIJN MET SCHEDEL VAN SINT BIRGITTA

DE H. LAMBERTUS

Van het heemkundekringlid Henk Langens ontving de redactie van Rosmalla een kopie van onderstaand gedicht/liedtekst ter ere van onze plaatselijke patroonheilige. De tekst werd aangetroffen op een prentje uitgegeven door Drukkerij J. van de Veerdonk & Zn 's-Bosch.

De H. Lambertus

U ter eer, Lambertus,
Klinke ons dankend lied,
Wijl gij uit den Hemel
Op ons nederziet.
Eén met Willibrordus,
Hebt gij in ons land
't Waar geloof verkondigd
Christus kruis geplant

Hart'lijk dank u zingen,
In ons kinderplicht,
Wijl gij onzen vaad'ren
Bracht het ware licht,
Wij, hun trouwe kindren,
Volgen nog de baan,
Waarop gij ten Hemel
Ons zijt voorgegaan.

Strijd en druk en lijden,
Was op aard uw lot,
Maar gij boodt dat offer
Blij te moe aan God.
Trefte ook uwe kindren
Tegenspoed op aard
't Loon dat reeds uw deel is
Is een offer waard.

Onvermoeide Apostel,
Door uw woord en werk
Voert gij tal van zielen
In de ware kerk,
En op 't eind van 't leven
Rijk aan alle goed

'Sint Lambertus in de sneeuw. Biddend heeft hij zo de nacht doorgebracht.'

Uit: Dr. J.A. Nillesen, Rood, Wit en Blauw (1^e deeltje, 34^e druk, 1963, L.C.G. Malmberg, 's-Hertogenbosch, pagina 31)

Brengt gij edelmoedig
't Offer van uw bloed.

Door ons woord en voorbeeld,
Dat verlicht en sticht
Ons en andren heil'gen
Zij ook onze plicht.
Bid voor ons Lambertus
Op uw glorietroon,
Dat wij met u delen
Eens des Hemels loon.

Verslag van den Toestand der Gemeente

OVER HET JAAR 1905

Uit het archief van het Provinciaal Bestuur 1814-1920 (BHIC toeg.nr.17; inv.nr.9197) volgt hier een extract uit het 'Uitvoerig en beredeneerd Verslag van den Toestand der Gemeente over het jaar 1905' betreffende de Gemeente Rosmalen.

TABEL VAN DE LOOP DER BEVOLKING

Mannen 31 dec. 1904	1856 +	
Vrouwen 31 dec. 1904	1758 =	3.614
Mannen Geboren	58 +	
Vrouwen Geboren	50 =	108
Mannen Vestiging	109 +	
Vrouwen Vestiging	89 =	198
Mannen Sterfte	45 +	
Vrouwen Sterfte	36 =	-/ 81
Mannen Vertrek	97 +	
Vrouwen Vertrek	84 =	-/ 181

Mannen 31 dec. 1905	1.881 +	
Vrouwen 31 dec. 1905	1.777 =	
Aantal inwoners 31 december 1905		3.658

*Opgave per 31 december 1905 te Coudewater:
308 mannen (waarvan 269 verpleegden) en 307
vrouwen (waarvan 256 verpleegden)*

Enkele 'Beknopte en zakelijke opgaven van de voornaamste in den Gemeenteraad behandelde onderwerpen'

Feestvergadering op 13 Februari 1905 bij gelegenheid van het 25-jarig ambtsjubilé van Secretaris Wolters; Feestvergadering bij gelegenheid van het zilveren jubilé van den Heer Nieuwenhuijzen als Burgemeester op 27 Februari 1905;

Aanschaffing van eene schrijfmachine; Vergrooting en verbouwing van de openbare school in den Kerkenhoek; Onderhandsche ingebruikgeving van grasgewassen.

Armwezen

In den winter, wanneer in 't algemeen voor de arbeidende klasse weinig werk te vinden is, wordt aan de behoeftigen vanwege de gemeente zooveel mogelijk werk verschaft door het doen ontginnen van heidegronden en het onderhouden en verbeteren van zandwegen.

Opgave der gedurende het jaar voorgevallen branden en rampen, die opmerking verdienen

Op 26 Februari 1905 is afgebrand het huisje van Gerardus Gloudemans op de Kruisstraat. De schade bedroeg ongeveer f 800,= die door verzekering gedekt werd. Den 18 November 1905 werd door brand vernield de land-bouwerswoning, toebehoorende aan Joh^s van Nuland, staande in de Varkenshoek. Bewoner was zijn schoonzoon Ant. Dielissen. De schade aan de gebouwen bedroeg f 1.000,= en aan den inboedel f 1.500,=. Een en ander was verzekerd.

Martien Veekens

VOOR U GEHOORD - 36

In de bonne

On unne moestuin hedde in de loop van 'n jaor hel wè wèrrek. Es ge geluk hèt kunde misschien nog erges wè stalmest, liefst aauwe, ònkomme. Bè die grote bedrijven van tegesworrig hoefde nie òn te kloppen, want door gú alles, vast en vloeibaar, de gierput in. Mar bè 'n klèinder bedrijf, zo ès we die van vruger nog wel kenne, wor de koei nog vast staon, de koei nog worre gestraauwd en de groep nog iedere merge wurte utgereje nor de mestvaalt, hedde nog 'n klèin kansje. Op dieje schraole zandgrond is net dieje stalmest belangrijk es humus, die o.a. 't regenwotter langer vasthaauwt.

Dè umspaoje is 'n hel wèrrek. Es ge daor mi klaor bent motte de grond ònharke zò dettie mooi vlak kumt te ligge. Dè verkleint 't oppervlak dè òn de lucht wurte blootgesteld en daordur dreu:gt dieje grond minder snel ut.

Es ge zo wijd zet, kunde al hee:l vruug in 't jaor tuinbònne (labbònne, boereteen) gaon zette., want die kunne wel wè vorst verdraage. Mi al die aander bònne motte waachte tot nò de IJsheilige, t.w. Pancratius, Servatius en Bonifacius. Die hebbe hullieje fee:stdag op 12, 13, en 14 mei. Umdè ze 't zo druk ha'n en vol stress zaate hi 't arbeidsburo **Mamertus** ingehuurd. Es koukleum minder bekend, mar zèn weerspreuk laot òn duidelijkheid niks te wensen over. Deze luidt: "*Al is Mamertus oud en grijs, hij houdt van vriezen en van ijs.*"

Wat **Pancratius** betreft figureert hij in weerspreuken alleen in gezelschap van zijn kouwelijke collega's: "*Pancaas, Servaas en Bonifaas, zij geven vorst en ijs, helaas*" Nog een tip: "*Voor IJsheiligen de bloemen buiten, veelal kun je daar naar fluiten; wacht af tot ze zijn voorbij, de bloemen zijn u*

daarvoor blij". De weerspreuk van **Servatius** luidt: "*Voor nachtvorst ben je niet beschermt, totdat Servatius zich ontfermt*". **Bonifatius** is de laatste van de vier ijsheiligen. "*Bonifaas, vriezebaas*". Een weerspreuk zegt ook: "*Van nachtvorst ben je nimmer vrij, is Bonifatius niet voorbij*". Een andere waarschuwing van deze ijsheilige luidt: "*Tot Bonifaas die strenge baas, wees voor vrucht op vorst beducht.*"

Op de Kruisdage, 3 dage vur Hemelvaart (40 dage nò Posse) wurte gebeeje vur de vruchte der aarde. Mi die dage gin bònne zette, anders kréége ze gin hart. "*Wie bònne wul eete moet 10 mei nie vergeete.*" en: "*Bònne gezet mi Noordewind komme ut mi slechte koppe.*" Bònne hebbe wermte noddig.

Volges sommige zòn bònne gezet motte worre tusse 11 en 12 uur, want hullie mène hoe grooter 't uregetal, hoe meer bònne. Den tèt tusse 11 en 12 wurte in de volkskunde ès gunstig beschouwd mede dùr 't luie van de middagklok.

Hoe diep motte bònne worre gezet? Vur alle bònne geldt dè ge ze zo diep moet zette ès ze dik zèn. Un utdrukking van vruuger waar: "*Bònne motte nie dieper zette dan dè ze de klok heure luie*".

Vrijerij

Hermus. van Dienekes waar zomaar 'ne aorige, die kenneluk achter 'n krom voor waar geteuld. D'r waar dik nie mi te egge of te ploegje. Van inne zonne klótzak konde mèkkeluk drie aander maake. En ès ge 't over werke had wier ie al muujg en begos zonne jas al te zweete. Eerluk gezeed hattie 't van gin vrèmdje. Z'n vodder liep ok nie veurop ès er gewerkt mos worre. "*Van werke gaon de beste péird nog kepot en die hebbe nog wel èè:zer onder d'r voete,*" zinnie ès ze hum wel 'ns aonuperde.

Hermus waar zogezeed 'n aardje nor z'n vaartje. D'n appel viel nie wijd van d'n peereboom. En 't gezegde dè't de slechtste jong nog nie zèn die d'n aard hebbe nor d'auw, is hier ok nie echt van toepassing.

Mar nouw is onze Hermus aon 't vrije geslaage. Door waar ie nog nèt nie te lui veur. Vrije is volges veul minse 'n leugenechtig ambacht, zachjes praote en hardop liege. Soep eet mi 'ne vurrek en daor krèdde nooit genog van. En liefde valt nèt zo gaauw op 'ne koeiestront ès op 'n lillieblad en is ok nog blènd. En nog weer veul minse zegge dè liefde nie blènd is, mar dè ze verrèkt dè ze kèkt. Nò zes weeke getrouwd zèn hi ze pas ooge.

Nouw heettie pas 'ne brommerd gekocht en die kumt 'm goed van pas, want z'n mèdje kumt ut Geffe. En essie ok mar eefkes de kans kréégt, geutie eefkes nor Geffe. Essie vur de zoveulste keer saoves zogenaamd zonne brommerd gû ut probeere (hij zit net zo vol smoesjes ès 'ne bok vol keutels) leupt ie teege de lamp En z'n vodder vent 't ginne pas geeve dettie zò wè iedere dag nor Geffe gû. Toen ik zellef nog mi ons Jans vree; j moeg ik pas nò één jaor ok voort swoendes gaon vrije. Kee:saovend noemde ze dè vruuger.

Mar Hermus zin dè d'n tèt veraanderd waar en hij kos er zoveul opnoeme die nor de meid ginge ès ze d'r zin in ha'n. En ie zò ok nie in zeuve sloote tegelijk loope.

"Och", zin ome Janus,"t zal wel kalverliefde zèn". "Ge moet 't zellef mar weete", zin z'n vodder,"mar ik gee:f oew 'ne goeie raod: *Haauwt God vur ooge en oew gullip toe*". Un soortgelijke utdrukking waar: "Haauwt God steeds vur ooge en 'n man onder de èrrem. Het ee:ne leupt zalig, 't aander leupt wèrrem".

Posse

Carnaval, vasten en Posse, 'n soort drieëenheid, heure bè mekare ès romme en koew. Zò waar dè in ieder geval vruuger. D'r zèn 'r tegesworrige voort veul die nie wijer komme ès Carnaval. De relatie tusse die drie

ontgû hullie voort ten enemale. Ze zien nog nie ins de relatie tusse koew en romme. Op de slotdag van dit driedaagse festijn van danse, ee:te en drinke wiere op dinsdagaovend, de vastenaovend genaamd, de bluumkes nog 'ne eefkes buiten gezet en kwaam met name de inwendige mens nog 'ne goed aon z'n trekke. De utdrukking hij hee: get net zo druk ès de pan mi vastenaovend, zi genog. En 't is alle daag gin vasteaovend, 't is nie altèd fee:st viere, spreekt ok voor zich.

En op de volgende dag, Aswoensdag, begos de 40-daagse vasten. Volwassene moege mar 1 keer per dag een volle maaltijd gebruike en voor de rest moesten ze zich beperke. Zò iets van 3 botterhamme ee:te en naor de 4de taaste. Ook de vrijerij wier op 'n laag pitje gezet. Gin vrijerij op de zondaage in de Vasten. Op halfvastezondag brachte de jonges 'n bezoek aon hun meisje. Anders gezeed, op vastenaovend wier 't lief in 't zout geleed, mi halfvaste wier 't umgekeerd en op Posse wier 't lief ut 't zout gehold.

De vaste eindigt op Pòzaterdag en wel om 12 uur smiddes en dan wurt alles in gereedheid gebracht vur de volgende dag: 't Hoogfeest van Posse mi als hoogtepunt de Hoogmis, die altèd verzurgd wier dur 't kerkkoor en dè waar nog nooit anders geweest. Mar dees jaor hi dieje nèèje kapelaon 't vur mekaar gekree:ge dè't jongerekoor mag zinge en dè zonder er uurst mi hullie over gepraot te hebbe. En daor hi 't hil koor gin goei woord vur over. En Keeske, d'n organist is ok nie van plan um mi de Posse nò de Hoogmis te komme um naor die herrie van dè jongerekoor te komme luistere. Allennig Heintje zin giesterenaovend bè de rippetisie dè de jeugd toch ok 'ne kans moes hebbe. Mar veul meer hattie er nie over gezeed um gin ruzie mi Keeskes te krèige, want hij kent Keeske mar al te goed. *Die hi z'ne keutel docht bè z'n hart zitte.*

Harry Coppens

HEEMKUNDEKRING ROSMALEN

DANKT ZIJN SPONSORS

- Heijmans NV
Graafsebaan 13, 5248 JR Rosmalen
- Woningstichting De Kleine Meierij
Weidestraat 2, 5241 CB Rosmalen
- Bouwmans Oliehandel BV
Westeind 3, 5245 NL Rosmalen
- Brasserie Restaurant 'De Coelenborgh'
Schoolstraat 34, 5243 VC Rosmalen
- Van Creij & Van Hoek BV
Huisbergenweg 6, 5249 JR Rosmalen
- Eijkelenburg Dura Bouw BV
Stationsplein 1, 5241 GN Rosmalen
- W. Gloudemans BV
Hintham 117a, 5246 AE Rosmalen
- Sanidrôme Van Grinsven BV
Raadhuisstraat 4c, 5241 BL Rosmalen
- Aann.bedr. P. Hoedemakers en Zn BV
De Grote Elst 40, 5246 JP Rosmalen
- Huijbregts Notarissen
Hoff v. Hollantlaan 5, 5243 SR Rosmalen
- Piels BV
Friezenstraat 7, 5249 JT Rosmalen
- Boek- en Kantoorvakhandel Robben
Molenhoekpassage 23, 5242 CZ Rosm.
- Hoveniersbedrijf Sequoia
Polluxstraat 4, 5243 XJ Rosmalen
- Foto Stijntjes
Molenhoekpassage 4, 5242 CZ Rosmalen
- Timmers Bouwbedrijf BV
Heikampweg 6, 5249 JX Rosmalen
- Gebr. Voets Weg- en Waterbouw
Vinkenveld 4, 5249 JP Rosmalen
- Café 't Zonneke
Hintham 36, 5246 AC Rosmalen
- Rosmalen Bouw
Saffierborch 32, 5241 LN Rosmalen
- René Holweg Transport BV
Eikenburglaan 9 a-c, 5248 BJ Rosmalen
- Grieks-Macedonisch Specialiteiten Restaurant
Rodenborchweg 35, 5241 VN Rosmalen
- Venrooij Installatie Techniek BV
Heikampweg 3, 5249 JX, Rosmalen
- Ginderzande BV
Raadhuisstraat 51, 5241 BK Rosmalen
- Combo Interieursystemen / A.C.A. Driessen
Handelskade 11, 5211 TH, 's-H.bosch
- Spar Langenhuijsen
Hoogstraat 64, 5241 CT Rosmalen
- Dhr J. Verbiesen
Molenstraat 34, 5242 HA Rosmalen
- Dhr Th. Heijmans
Oude Baan 39, 5242 HT Rosmalen
- Dinos BV
Weidestraat 32, 5142 CB Rosmalen
- Apotheek Rosmalen-Berlicum
Oude Baan 9, 5242 HT Rosmalen
- Haarmode Peter van Wanrooy
Striensestraat 15, 5241 AW Rosmalen
- Soos Satisfaction
Fort Alexanderstraat 31, 5241 XE Rosm.
- V.H. Infra BV
Postbus 58, 5240 AB Rosmalen
- A.G.H.J. van Zuylen
Dorpsstraat 41, 5241 EA Rosmalen
- Donatus Ond.Verz.Mij
Hoff van Hollantlaan 8, 5243 SR Rosm.
- Horeca Belangen Vereniging Rosmalen
Amstellaan 70, 's-Hertogenbosch
- Dierenspecialzaak Nico v.d. Berg
Oude Baan 3, 5242 HT Rosmalen
- Croonen Adviseurs BV
Postbus 435, 5240 AK Rosmalen
- Linnenbank Elektrotechniek BV
Biestkampweg 15, 5249 JV Rosmalen
- Electro World Verhallen
Verl.v.Meeuwenstr. 2, 5241 TG Rosmalen
- Boundless Business Consultancy
Veemarktkade 8, 5222 AE 's-Hertogenb